

**ÖZEL BİR TEMİZLİK FİRMASINDA CİLT SORUNLARI SIKLIĞI VE
ALGILANAN STRES DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

İbrahim ASLAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

OCAK 2020

İbrahim ASLAN tarafından hazırlanan ÖZEL BİR TEMİZLİK FİRMASINDA CİLT SORUNLARI SIKLIĞI VE ALGILANAN STRES DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi İş sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. F. Nur BARAN AKSAKAL

Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN

Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Prof. Dr. Meral SAYGUN

Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Unvanı Adı SOYADI

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 06.01./2020

Jüri üyeleri tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak uygun görülmüş olan bu tez Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa ASLAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İbrahim ASLAN

ÖZEL BİR TEMİZLİK FİRMASINDA CİLT SORUNLARI SIKLIĞI VE ALGILANAN STRES DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

İbrahim ASLAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ocak 2020

ÖZET

Temizlik sektöründe çalışan personeller, çalışma alanında yaparken fiziksel ve kimyasal risk etmenlerine maruz kalmaktadırlar. Bu risk etmenlerine karşı önlem alınmadığında sağlık sorunları ortaya çıkmaktadır. Kişilerin yaşadığı cilt sorunları ile algılanan stres düzeyi ile ilişkisinin incelendiği bu çalışmaya, özel bir temizlik firmasında görev yapan toplam 602 personel gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların 327'si (%54,3) erkek, 275'si (%45,7) kadın personelden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması $39,18 \pm 8,30$ yıldır. Personellerin %95,7'si temizlik görevlisi olarak çalışırken, %4,3'ünün büro görevlisi olarak çalışmaktadır. Araştırma 1 Nisan – 31 Mayıs 2019 tarihleri arasında yürütülmüş olup, kesitsel - analitik bir araştırmadır. Katılımcıların cilt sorunu yaşama durumlarına göre algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (sırasıyla $z = -2,048$, $p = 0.041$; $z = -2,379$, $p = 0.017$) ve cilt sorunu yaşayan katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri, cilt sorunu yaşamayan katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeylerinden fazladır. Ayrıca katılımcıların cilt sorunu yaşama durumlarına göre, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (sırasıyla $z = -0,535$, $p = 0.593$; $z = -0,865$, $p = 0.387$). Diğer bir ifade ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama veya yaşamama durumu; katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeylerini etkilerken, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri etkilememektedir. Cilt sorunlarını azaltıcı yönde alınacak önlem ve tedbirler, meslek hastalıklarının önlenmesinde önemli olduğu kadar, çalışanların algılanan stres düzeylerini azaltıcı ve iş ortamında hissedilen stres algısının azalması konusunda olumlu etkileri olacaktır.

Bilim Kodu : 2.069

Anahtar Kelimeler : Temizlik personeli, cilt sorunları, algılanan stres, iş sağlığı

Sayfa Adedi : 76

Danışman : Prof. Dr. F. Nur BARAN AKSAKAL

THE EVALUATION OF THE FREQUENCY OF SKIN PROBLEMS AND ITS
RELATION WITH THE LEVEL OF PERCEIVED STRESS IN A PRIVATE
CLEANING

(M. Sc. Thesis)

İbrahim ASLAN

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF HEALTH SCIENCES

January 2020

ABSTRACT

Personnel working in the cleaning sector are exposed to physical and chemical risk factors in the workplace. Health measures arise when measures are not taken against these risk factors. A Toplam of 602 personnel working in a private cleaning company participated voluntarily in this study, which examined the relationship between skin problems and perceived stress levels. 327 (54.3%) of the participants were male and 275 (45.7%) were female. The mean age of the participants was 39.18 ± 8.30 years. While 95.7% of the personnel work as cleaning staff, 4.3% of them work as office worker. The research was conducted between April 1 and May 31, 2019 and is a cross-analytical study. Perceived stress and job stress levels differ significantly ($p = 0.041$; $p = 0.041$; $z = -2.379$, $p = 0.017$) and perceived stress and job stress levels of the participants with skin problems, respectively. the perceived stress and work stress levels of participants who do not have skin problems are higher than the level of understanding. In addition, perceived coping and occupational health and safety awareness levels did not differ significantly according to the participants' skin problems ($z = -.535$, $p = 0.593$; $z = -.865$, $p = 0.387$, respectively). In other words, in case of having skin problems in the last 1 year or not; While the participants' perceived stress and work stress levels of understanding, coping with perceived and occupational health and safety awareness levels do not. Measures and measures to reduce skin problems are important in preventing occupational diseases, as well as reducing the perceived stress levels of employees and reducing the perception of stress in the work environment.

Science Code : 2.069

Key Words : Cleaning personnel, skin problems, perceived stress, occupational health

Page Number : 76

Supervisor : Prof. Dr. F. Nur BARAN AKSAKAL

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada yapıcı ve hoşgörölü yaklaşımı ile araştırma süreci boyunca bilgi, birikimlerini devamlı paylaşarak destek olan çok sevgili ve saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. F. Nur BARAN AKSAKAL'a ve Gazi Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliğı Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Mustafa Necmi İlhan'a, tüm hayatım boyunca desteğini devamlı hissettiren dostum Barış TURHAN ve sevgili eşim Seda KILIÇSOY ASLAN'a minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Meslek Hastalığı ve Sınıflandırılması.....	3
2.2. Meslek Hastalıklarında Risk Faktörleri	4
2.3. Meslek Hastalıklarının Rastlanma Sıklıkları	8
2.4. Meslek Hastalıkları Arasında Cilt Sorunları	8
2.4.1. Temizlik çalışanlarında cilt sorunlarının nedenleri	11
2.4.2. Strese bağlı cilt sorunları	13
2.4.3. Algılanan stres faktörü.....	14
3. GEREÇ VE YÖNTEM	17
3.1. Araştırmanın Kapsam ve Ulaşım Yüzdesi	17
3.2. Araştırma Bölgesinin Tanımı	17
3.3. Araştırmanın Tipi	17
3.4. Araştırmanın Evreni, Örneklem Büyüklüğü Ve Katılım Oranı	17
3.5. Araştırmanın Bağımlı Ve Bağımsız Değişkenleri.....	20
3.5.1. Araştırmanın bağımlı değişkenleri	20
3.5.2. Araştırmanın bağımsız değişkenleri	20
3.6. Araştırmanın Veri Kaynağı	21

3.7. Araştırmayı Uygulayanlar Ve Uygulama Şekli.....	23
3.8. Araştırmanın Uygulama Süresi	23
3.9. Araştırma Verisinin Düzenlemesi Ve Analizi.....	23
3.10. Araştırmanın Kısıtlılıkları	24
4. BULGULAR	25
4.1. Tutarlılık Analizi Bulguları.....	25
4.2. Katılımcıların Sosyodemografik Bilgileriyle İlgili Tanımsal Bulgular	26
4.2.1. Cinsiyet durumu dağılımı	26
4.2.2. Yaş dağılımı	26
4.2.3. Öğrenim durumu dağılımı	27
4.2.4. Şuan yaptığı iş durumu dağılımı	27
4.2.5. Temizlik işi yapma durumu dağılımı	27
4.2.6. Temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı.....	28
4.2.7. Evde temizlik yapma durumu dağılımı	28
4.2.8. Evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı	29
4.2.9. Temizlik yaptıktan sonra el yıkama durumu dağılımı.....	29
4.2.10. Temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumu dağılımı	30
4.2.11. “Daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalıştınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı	30
4.2.12. “Daha önce cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı.	30
4.2.13. “Bu işe başlamadan önce cilt sorununuz var mıydı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı	31
4.2.14. “Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı.....	31
4.2.15. “Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı.....	32

4.2.16. “Cilt sorununuz için herhangi bir tedavi aldınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı	32
4.2.17. “Herhangi bir hekim tarafından cilt sorununuzun yaptığınız iş ile bağlantılı olabileceği söylendi mi?” sorusuna verilen cevapların dağılımı	33
4.2.18. “Yaşadığınız cilt sorununun işinizle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların dağılımı	34
4.2.19. “Yaşadığınız cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların dağılımı	34
4.2.20. “Herhangi bir kronik hastalığınız(hipertansiyon, diyabet, kalp yetmezliği vb. doktor tarafından tanısı konulmuş, 6 aydan uzun süren) var mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı	35
4.2.21. “Son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma (stres, depresyon, takıntı, kaygı bozukluğu vb.) nedeniyle doktora başvurduğunuz mu?” sorusuna verilen cevapların dağılımı	35
4.2.22. “Herhangi bir hastalığınız/şikâyetiniz nedeniyle düzenli olarak kullandığınız ilaç var mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı	36
4.2.23. Sigara kullanma durumu dağılımı	36
4.2.24. Alkol kullanma durumu dağılımı	37
4.3. Araştırmanın Bağımlı Değişkenlerine Yönelik Bulgular	37
4.4. Sosyodemografik Bilgiler İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular	38
4.5.1. Katılımcıların cinsiyeti ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular	38
4.5.2. Katılımcıların öğrenim durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular	39
4.5.3. Katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular.....	41
4.5.4. Katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular	42
4.5.5. Katılımcıların bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular.....	43

4.5.6. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular.....	44
4.5.7. Katılımcıların herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanma durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular	44
4.5.8. Katılımcıların yaşı ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular	45
4.5. Katılımcıların Sosyodemografik Profilleri İle Son 1 Yıl İçerisinde Cilt Sorunu Yaşama Durumlarına Yönelik Bulgular	46
5. TARTIŞMA.....	57
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	63
KAYNAKLAR	65
EKLER.....	69
Ek-1. Araştırmada Kullanılan Anket Örneği.....	70
EK-2. Araştırma İzin Yazısı	72
EK-3. Etik Komisyon	73
ÖZGEÇMİŞ	76

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. Çalışmaya katılması planlanan personel sayılarının yerleşkelerdeki dağılımı ...	18
Çizelge 3.2. Çalışmaya katılan personel sayılarının yerleşkelerdeki dağılımı	19
Çizelge 4.1. Algılanan stres ölçeğine ve alt boyutlarına, iş stresini anlama anketine ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı anketine ait iç tutarlılık analizi sonuçları....	26
Çizelge 4.2. Katılımcıların cinsiyetlerinin dağılımı, Ankara, 2019	26
Çizelge 4.3. Katılımcıların yaşlarına ait istatistiksel bilgiler, Ankara, 2019	26
Çizelge 4.4. Katılımcıların öğrenim durumu dağılımı, Ankara, 2019	27
Çizelge 4.5. Katılımcıların şuan yaptığı iş durumu dağılımı, Ankara, 2019	27
Çizelge 4.6. Katılımcıların temizlik işi yapma durumu dağılımı, Ankara, 2019	28
Çizelge 4.7. Temizlik işi yapan katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı, Ankara, 2019	28
Çizelge 4.8. Katılımcıların evde temizlik yapma durumu dağılımı, Ankara, 2019	28
Çizelge 4.9. Evde temizlik yapan katılımcıların evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı, Ankara, 2019	29
Çizelge 4.10 Temizlik işi yapan katılımcıların temizlik yaptıktan sonra el yıkama durumu dağılımı, Ankara, 2019	29
Çizelge 4.11. Temizlik işi yapan katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumu dağılımı, Ankara, 2019	30
Çizelge 4.12. Katılımcıların “Daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalıştınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019	30
Çizelge 4.13. Katılımcıların “Daha önce cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019	31
Çizelge 4.14. Katılımcıların “Bu işe başlamadan önce cilt sorununuz var mıydı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019	31
Çizelge 4.15. Katılımcıların “Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019	32
Çizelge 4.16. Katılımcıların “Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019	32

Çizelge**Sayfa**

Çizelge 4.17. İşe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların “Cilt sorununuz için herhangi bir tedavi aldınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019.....	33
Çizelge 4.18. İşe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların “Herhangi bir hekim tarafından cilt sorununuzun yaptığınız iş ile bağlantılı olabileceği söylendi mi?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019.....	33
Çizelge 4.19. İşe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların “Yaşadığınız cilt sorununun işinizle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019.....	34
Çizelge 4.20. İşe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların “Yaşadığınız cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019	34
Çizelge 4.21. Katılımcıların “Herhangi bir kronik hastalığınız (hipertansiyon, diyabet, kalp yetmezliği vb. doktor tarafından tanısı konulmuş, 6 aydan uzun süren) var mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019.....	35
Çizelge 4.22. Katılımcıların “Son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma (stres, depresyon, takıntı, kaygı bozukluğu vb.) nedeniyle doktora başvurduunuz mu?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019.....	36
Çizelge 4.23. Katılımcıların “Herhangi bir hastalığınız/şikâyetiniz nedeniyle düzenli olarak kullandığınız ilaç var mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019.....	36
Çizelge 4.24. Katılımcıların sigara kullanma durumu dağılımı, Ankara, 2019.....	37
Çizelge 4.25. Katılımcıların alkol kullanma durumu dağılımı, Ankara, 2019	37
Çizelge 4.26. Araştırma değişkenlerine ilişkin betimsel analiz sonuçları, Ankara, 2019.....	38
Çizelge 4.27. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların cinsiyete göre dağılımı, Ankara, 2019.....	39
Çizelge 4.28. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların öğrenim durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	40
Çizelge 4.29. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların temizlik yaparken eldiven kullanma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	41
Çizelge 4.30. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların temizlik ürünlerini karıştırma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	42
Çizelge 4.31. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019.....	43

Çizelge**Sayfa**

Çizelge 4.32. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	44
Çizelge 4.33. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	45
Çizelge 4.34. Yaş ile araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik spearman rho korelasyon testi sonuçları, Ankara, 2019	46
Çizelge 4.35. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının cinsiyete göre dağılımı, Ankara, 2019	47
Çizelge 4.36. Katılımcıların öğrenim durumu ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasındaki frekans dağılımı, Ankara, 2019	47
Çizelge 4.37. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının şu an yapılan iş durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	48
Çizelge 4.38. Temizlik işleri yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının temizlik işleri yapma durumuna dağılımı, Ankara, 2019	48
Çizelge 4.39. Temizlik işleri yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının temizlik yaparken eldiven kullanma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	49
Çizelge 4.40. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının evde temizlik yapma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	49
Çizelge 4.41. Evde temizlik yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	50
Çizelge 4.42. Temizlik işleri yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının temizlik yaptıktan sonra elleri yıkama durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	50
Çizelge 4.43. Temizlik işleri yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	51
Çizelge 4.44. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	52
Çizelge 4.45. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının daha önce cilt sorunu yaşama durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	52
Çizelge 4.46. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının bu işe başlamadan önce cilt sorunu olma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	53

Çizelge**Sayfa**

Çizelge 4.47. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019.....	53
Çizelge 4.48. Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının cilt sorunu için herhangi bir tedavi alma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	54
Çizelge 4.49. Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceğinin söylenme durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019.....	54
Çizelge 4.50. Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının yaşanan cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünme durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019.....	55
Çizelge 4.51. Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının yaşanan cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünme durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019	56

1. GİRİŞ

İş sağlığı ve güvenliği, yapılan iş nedeniyle oluşabilecek her türlü uzun ve kısa vadeli sağlık problemlerini ortadan kaldırmayı amaçlayan çalışmaların geneline verilen isimdir. Ülkelerdeki çalışma yasalarında ve bu alana ilişkin uygulamalarda standartları geliştirmek ve ileriye götürmek gibi bir amaçla kurulan ve faaliyetlerini sürdüren Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) öncülüğünde ülkemizde bu faaliyetleri Türkiye Cumhuriyeti Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yürütmekte ve denetlenmektedir.

Ülkemizde yürürlükte olan 6331 sayılı kanun ile işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülükleri düzenlenmiştir.

Çalışma alanında iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması konusunda tehlikelerin ortaya çıkmasını önleyici tedbirler alınmasında işverenlerin alacağı önlemler kadar iş gören personellerin alınan tedbirlere uyması ve çalışma talimatlarına uygun davranmaları önemlidir. Yeterli önlem alınmaması veya talimatlara uygun çalışma yapılmadığında çeşitli sağlık ve güvenlik sorunları ile karşılaşilmektedir.

Çalışma hayatındaki tehlike ve riskler bulunduğu sektörlere ve yapılan işlere göre değişiklik göstermektedir.

Temizlik sektöründe yapılan çalışmalarda da yaygın olarak görülen belli başlı sorunlarla karşılaşilmektedir. Temizlik işlerinde cilt sorunlarına sıklıkla rastlanmaktadır. Bu cilt sorunları ile karşılaşılmasında, kimyasal temizlik ürünleri ile çalışma yapılması ve çalışma yapılırken gerekli önlemlerin alınmaması etkili olmaktadır.

Vücudumuzun dış etmenlere maruz kalan kısmı olan derimizin, çalışma hayatı içerisinde kimyasal ve fiziksel etmenlere karşı en çok maruz kalan el bölgesidir. Temizlik işlerinde, kimyasal temizlik ürünleri ile kullanıldığı ve ıslak çalışma yapıldığı için çalışanların elleri yoğun maruziyet altındadır. Bu maruziyeti engellemek veya azaltmak için el koruyucu eldivenler kullanılmaktadır. Personellerin eldiven kullanmaması veya kullanılan eldivenlerin yapılan işe uygun olmaması maruziyet sonucu çeşitli rahatsızlıklara yol açmaktadır. Çalışanların çalışma yaparken gösterdikleri çalışma alışkanlıkları ve iş sağlığı ve güvenliği konusundaki farkındalıkları karşılaşılan cilt sorunları sıklığına etki edeceği düşünülmektedir.

Kişilerin yaşadığı cilt sorunlarının birden fazla nedeni olabilir. Bu nedenlerden biri olarak deri hastalıkları ile stres faktörünün ilişkisini ortaya koyan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Strese neden olan faktörler psikolojik veya fiziksel olabilir.

Yapılan araştırmalarda, temizlik sektöründe çalışan personellerde görülen cilt sorunları ile stres faktörü ile ilişkisinin incelenmesi konusunda yapılmış özel bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Yapılan bu çalışma ile temizlik firmasına bağlı olarak çalışan personellerde cilt sorunları yaşanma sıklığı ve stres faktörü ile ilişkisinin incelenecektir.

Görev yapan personellerin çalışma alışkanlıkları ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalıkları yaşanan cilt sorunları sıklığı nedenlerini belirleme konusunda önemlidir. Ayrıca cilt sorununun yapılan işe başlamadan önce olup olmadığı ve yaşanan kronik hastalıkların bu duruma etkisi, yaşanan cilt sorunlarının yapılan işten dolayı kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirlenmesinde önemlidir.

Bu çalışmada özel bir temizlik firmasında cilt sorunları ile karşılaşılma sıklığı ve algılanan stres ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Meslek Hastalığı ve Sınıflandırılması

Meslek Hastalığı, sigortalı iş görenin sürekli çalışmakta olduğu iş ortamının veya yaptığı iş türünün özelliğinden dolayı tekrar eden bir nedenle veya işin yürütülmesine ilişkin şartlardan dolayı maruz kaldığı sürekli veya geçici hastalık, fiziki veya psikolojik yetersizlik durumudur [1].

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun 2002 tarih, 1981 no'lu İş Sağlığı ve Güvenliğine ilişkin Protokol'ün 155. Maddesine göre, “Meslek Hastalığı” terimi, “iş faaliyetlerinden kaynaklanan risk faktörlerine maruz kalma sonucu meydana gelen herhangi bir hastalık” olarak tanımlanır.

ILO'nun 1964 yılı, 121 no'lu, bildirgesinin 1. bend 6. Paragrafında, meslek hastalıkları;

“Belirtilen şartlar altında, iş görenin sürekli maddelere maruz kalmasından ve kendisi tehlikeli olan maddelerden kaynaklandığı hastalıklar bu kapsamda değerlendirilmelidir. Meslek hastalıkları, meslek süreçlerden, mesleklerin kendi içeriğinden ve mesleki koşullardan da kaynaklanabilir ” ifadeleriyle tanımlanmaktadır:

Bu açıdan bakıldığında, meslek hastalığı tanımında ve hastalığın “meslek hastalığı” olarak kabul edilmesinde iki ana unsur söz konusudur. Bunlar;

- Belirli bir çalışma ortamında “ maruz kalma veya iş faaliyeti” ile belirli bir hastalık arasında nedensellik bağının bulunması,
- Hastalığın, “maruz kalma durumunda” olan iş gören grubu arasındaki kişilerde meydana gelmesi ve hastalanma ortalamasının o hastalığın genel nüfustaki ortalamasının üzerinde bir frekansta gerçekleşmesidir [2].

ILO'ca oluşturulan uzman kurullarca belirlenen meslek hastalıkları listeleri belirli periyotlarla güncellenmektedir. En güncel ILO listesi 2010 yılında kabul edilmiş olan listedir. Bu listede, kimyasal, biyolojik ve fiziksel etkenlerden kaynaklanan hastalıklardan solunum ve cilt hastalıklarına, kas-iskelet sistemi rahatsızlıklarına ve meslek kanserine kadar birçok uluslararası alanda tanınan meslek hastalıkları bulunmaktadır. Zihinsel ve davranışsal bozukluklar da ILO listesine özel olarak dahil edilmiştir. Bu liste aynı zamanda yukarıda belirtilen tüm hastalıklarla ilgili açık unsurlara da sahiptir. Açık unsurlar, iş faaliyetlerinden kaynaklanan risk faktörlerine maruz kalma ile işçi tarafından maruz kalınan rahatsızlıklar

arasında önemli bir ilişki olduğu takdirde listede belirtilmeyen meslek hastalıklarının da tanınmasına izin vermektedir. Mevcut listede belirtilen meslek hastalıkları bölümleri ve alt bölümleri aşağıda gösterilmiştir:

- İş faaliyetlerinden kaynaklı oluşan meslek hastalıkları
 - Kimyasal faktörlerin neden olduğu hastalıklar
 - Fiziksel faktörlerin neden olduğu hastalıklar
 - Biyolojik faktörlerden, parazitlerden kaynaklı hastalıklar
- Organ sistemlerine göre meslek hastalıkları
 - Solunum hastalıkları
 - Cilt hastalıkları
 - Kas ve iskelet sistemi bozuklukları
 - Zihinsel ve davranışsal bozukluklar
- Mesleki kanserler
- Diğer hastalıklar

Liste her meslek hastalığının içeriği ayrıntılı olmayıp birçok ülkede ortak olarak görülen hastalıklar belirtilmektedir. Bu nedenle, liste ilgili ülkeye ait özel koşullara uyarlanmalı ve meslek hastalıklar konusuna önem verilmesi ve dikkat çekilmesine yardımcı olmak amacı ile kullanılmalıdır [3].

2.2. Meslek Hastalıklarında Risk Faktörleri

Tehlikeli maddeler başlıca risk faktörleridir gaz, sıvı veya katı halde bulunabilirler.

Sıvılar, sis ve buhar, katı maddeler de toz halinde olabilir. Maddelerin fiziksel formları yarattıkları sağlık veya güvenlik riski üzerinde önemli etkilere sahiptirler. Bu genelde özellikle çok küçük boyutlarından dolayı diğer maddelere göre bazı farklı özelliklere sahip ve genelde bilinmeyen ciddi tehlike riski taşıyan nanomalzemeler ve nanoparçacıklarla ilgili olan bir durumdur.

Kimyasal veya biyolojik nitelikte de olabilirler. Bazı hallerde tehlikeli maddelere maruz kalma olasılığının olduğu açıkça belli olabilir. Ancak bu durum her zaman böyle değildir. Un tozu gibi görünüşte zararsız bazı maddeler, mesleki olarak uzun süre maruz kalınırsa çok zararlı olabilir. Dış görünüşleri normal, günlük olarak üretimde kullanılan maddelerde tehlikeli düzeyde zararlı bakteri de bulunabilmektedir.

Çalışanların bu maddelere maruz kalıp kalmadığını yeterli şekilde kontrol etmek oldukça önemlidir. Tehlikeli maddelere maruz kalma ile ilgili kontrollerin gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesi yeterlilik ve uzmanlık gerektiren bir konudur. Risk durumunun ne kadar karmaşık olduğuna bağlı olarak, zaman zaman profesyonel hijyenistlerin uzmanlık bilgi, tecrübe ve becerileri gerekmektedir.

Hastalıklarla ilgili risklerine ilaveten bazı maddelerin aynı zamanda “yanıcı ve aşındırıcı” oldukları ve başka tehlikeleri de yanlarında getirebilecekleri unutulmamalıdır. Tehlikeli maddelerle ilişkin tüm sağlık ve güvenlik riskleri periyodik olarak kurallara ve formata uygun şekilde kontrol altında tutulmalıdır.

Tehlikeli maddeler birçok iş kolunda ortaya çıkan maddelerdir. Bu iş kollarının bulunduğu endüstri ve sektörler;

- a) Madencilik, taş ocağı, petrol ve gaz sondajı gibi solunabilir gaz ve tozlara, işlem kimyasallarına (yağlayıcılar ve sondaj çamurları) ve diğer tür maddelere maruz kalma riski taşıyabilen primer madde çıkarma ilgili endüstriler,
- b) Gıda üretimi de dahil olmak üzere imalat sanayileri, tehlikeli işlem kimyasallarına, boyalara ve yağlayıcılar gibi maddelere maruz kalma riskini taşıyabilen sektörler,
- c) Pestisitlere, organik tozlara ve biyoaerosollere maruz kalma riskinin olduğu tarım sektörü,
- d) Asbest, biyoaerosoller, boya sökücüler ve yapıştırıcılar gibi kimyasalların kullanıldığı temizlik endüstrileri ve temizlik sektörü,
- e) Çalışanların potansiyel olarak biyolojik risklere, ilaçlara ve dezenfektanlara maruz kaldıkları sağlık sektörü,
- f) Mineral tozları, boyalar, yapıştırıcılara, yenileme ve yıkım faaliyetleri esnasında asbeste maruz kalma riskinin yüksek olduğu inşaat sektörü,

- g) Çeşitli ve artan faaliyet yelpazesi ile tozlanmaya neden olan, toksik metal ve biyolojik madde atıkları üreten geri dönüşüm sektörleri,

şeklinde sıralanabilir [4].

Tehlikeli maddelere maruz kalmanın en çok bilinen yolu solunumdur. Diğer bir deyişle tehlikeli maddelerle kirlenmiş havayı solumaktır.

Dermal (cilt vasıtasıyla) maruz kalma ciltten vücuda emilen kimyasallardan zarar görme şeklinde ortaya çıkar. Dermal maruz kalma genellikle kirlenmiş maddelerin ve yüzeylerin doğrudan ellenmesi, ellerin (veya vücudun diğer kısımlarının) işlem sıvılarına doğrudan daldırılması veya aerosolün sıçraması veya cilt üzerinde birikmesi sonucunda meydana gelir.

Yutma yoluyla maruz kalma elden ağıza transfer yoluyla veya kirlenmiş bölgelerde yemek yeme, içme, sigara içme, kozmetik ürünleri veya ilaçları kullanmaktan kaynaklanabilir [5].

Fiziksel Faktörler

Gürültüye düzenli olarak yüksek seviyede maruz kalma veya çok yüksek derecede etkili olmayan veya patlayıcı ses seviyesi, işitme kaybına veya kulak çınlaması gibi diğer zararlara neden olabilir. Hem işitme kaybı hem de kulak çınlaması, günlük yaşamlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olan onarılamaz durumlardır.

İşyerindeki gürültü, çalışanların hareketli makine gürültüsü ve alarmları gibi uyarı seslerini duyamadıkları güvenlik riskleri de yaratabilir [6].

El-kol titreşimine sistematik olarak uzun süre maruz kalmak, el ve kolun bağımsız vasküler, nörosensör ve kas-iskelet sistemi bozukluklarına neden olabilir. Toplu olarak, bu bozukluklara El-Kol Titreşimi Sendromu (HAVS) denir [7] .

Tüm vücut titreşimi çalışanların, titreşimli makinelerde otururken veya ayakta dururken tüm vücutlarının titremeye maruz kalması durumudur. Genellikle tarım, ormancılık, madencilik, taş ocakçılığı gibi endüstrilerdeki araçlardan kaynaklanır. Forkliftler, vinçler, kamyon ve otobüs gibi karayolu taşıtları da yüksek düzeyde tüm vücut titreşimi üretme kabiliyetine sahiptir.

Tüm vücut titreşimine maruz kalma özellikle zayıf vücut duruşu veya üst sırt ve diğer kas ve iskelet sistemi sorunlarına neden olsa da esas etkisi meydana getirdiği bel ağrılarıdır [8].

Doğal radyasyona maruz kalmak güneş ışığı altında açık ortamda çalışanlar için bir risktir. Cildin güneş ışığı altında UV radyasyonuna aşırı derecede maruz kalması cilt kanserlerine ve göz hasarına neden olabilir. Bu açıdan;

- İnşaat, yol bakımı ve kamu hizmetlileri
- Tarım, bahçecilik ve ormancılık işleri yapanlar,
- Posta ve teslimat hizmetleri,
- Denizcilik faaliyetlerinde çalışanlar (örneğin: yelkenciler, balık yetiştiricileri ve balıkçılar)
- Pencere temizleme hizmetlileri
- Atık toplayıcılar,
- Golf sahası çalışanları, açık havuz görevlileri, plaj çalışanları gibi turizm ve açık hava faaliyeti görevlileri,

risk atındadır [9] [10].

İyonlaştırıcı radyasyondan maksat, elektromanyetik ışınlar (X ışınları veya gamma ışınları) veya tanecikler (alfa ve beta tanecikleri)'dir. İşyerinde, iyonlaştırıcı radyasyona maruz kalma durumu tıp, araştırma, mühendislik, inşaat ve nükleer enerji üretiminde birçok şekilde söz konusudur.

İşyerinde iyonlaştırıcı radyasyona maruz kalma sağlık açısından risk oluşturmaktadır. Düşük seviyelerde iyonlaştırıcı radyasyona uzun süre maruz kalan çalışanlar, kanser ve DNA mutasyonları geliştirme riski altındadır. Yüksek radyasyona maruz kalma seviyeleri radyasyon hastalığına ve yanıklara neden olmaktadır [11].

Termal riskler iş ortamında önemlidir. Rahatsızlık yaratacak seviyede sıcak veya soğuk ortamlarda çalışan kişiler karar verme, el becerileri ile yapılan görevleri gerçekleştirme yeteneklerini kaybetmeye başlamakta ve akabinde güvenliği ihlal edici hareket ve davranışları da sergileyebilmektedir. Vücudun iç sıcaklığını kontrol eden mekanizma aşırı dış sıcaklık veya soğukluk nedeniyle yeterli olmamaya başladığında da “ısı stresi” ortaya çıkmaktadır [12].

2.3. Meslek Hastalıklarının Rastlanma Sıklıkları

Dünyada işe bağlı ölümlerin beşte dördü(1,7 Milyon) meslek hastalığı nedeniyle meydana gelmektedir. (İLO) ILO verilerine göre; 160 milyon kişi meslek hastalıkları sonucu ortaya çıkan zararlara maruz kalmaktadır. ILO tahminlerine göre her yıl 438.489 ölüm beklenmektedir.

Asbest tek başına 100.000 kişinin ölümüne neden olmaktadır.

Dünya işgücünün % 50 sinin istihdam edildiği tarım sektöründe yılda 70.000 kronik veya akut zehirlenme vakası bildirilmektedir.

WHO kaynaklarına göre dünyada her yıl 11 milyon yeni meslek hastalığı vakası meydana gelmekte, bu vakaların 700.000 kadarı hayatlarını kaybetmektedirler.

Ülkeler arasında değişmekle birlikte, bir yılda her 1000 işçi için 4- 12 meslek hastalığı beklenirken bu oran ülkemizde 100.000 de 5 civarındadır.

Dünyada iş kazası ve meslek hastalıklarına bağlı ölümlerin dağılımı incelendiğinde; mesleki kanserler %32 ile ilk sırada ardından % 23 ile kardiyo-vasküler hastalıklardır. Hastalıkların maliyeti incelendiğinde ise; %40 ile kas iskelet sistemi hastalıkları en çok harcama yapılan hastalık grubu olarak karşımıza çıkmaktadır [13] [14].

2.4. Meslek Hastalıkları Arasında Cilt Sorunları

Mesleki cilt hastalıkları, Avrupa'daki ilk üç sırada kayıtlı meslek hastalıklarının arasındadır [15]. Kimyasal, fiziksel ve biyolojik faktörlere maruz kalmak farklı türdeki cilt hastalıklarına neden olabilir. Ancak bazı bireysel ve genetik faktörler de bunda etkilidir. Çoğunlukla ıslak işlerde çalışma, işyerinde kimyasal maddelere maruz kalma, güneş kaynaklı yüksek ultraviyole ışınları başlıca etkenlerdir. Mesleki cilt hastalıkları arasında Kontakt dermatitler en yaygın olan hastalıklar olup bireyin iş yeteneğini kaybetmesi yönünden ciddi tehdit oluşturmaktadır [16].

Mesleki cilt hastalıklarının önlenmesi, dermatoloğun, iş hekiminin, iş hijyenistin ve iş güvenliği ve sağlık uzmanının sıkı koordinasyon ile kapsamlı bir çalışma yapmalarını gerektirmektedir.

Mesleki cilt hastalıkları, bir veya daha fazla tehlikeli maddeyle doğrudan temastan kaynaklanır. Cilt, aşağıdaki şekillerde maddelerle temas edebilir:

- Daldırma
- Çalışma tezgahı, aletler veya giysiler gibi kirli aletler veya yüzeyler ile temas
- Sıçrama
- Cildin üzerine inen madde

Mesleki cilt hastalıkları;

- Kontakt dermatit veya egzama
- Kontakt ürtiker Akne ve folikülit
- Pigmentasyon değişiklikleri
- Cilt kanseri
- Cilt enfeksiyonları

Mesleki cilt hastalıklarının çoğu el ve kollarda görülmektedir. Çünkü bunlar vücudun en sık tehlikeli maddelerle temas ettiği kısımlardır. En sık görülen cilt hastalığı, kontakt dermatittir (kontakt egzama olarak da bilinir). Dermatite ciltte iltihaplanma meydana gelir. Belirtileri kızarıklık, kuruluk, kaşıntı, şişme, çatlama, kabarma, dökülme ve kanamayı içerir.

İki tür kontakt dermatit vardır: Bunlar *Tahriş edici dermatit* ve *Alerjik dermatittir*. Bunlar benzer görünümde ancak sebepleri farklıdır.

Tahriş edici dermatit hücrelere zarar veren fiziksel veya kimyasal bir maddeden kaynaklanabilir. Tahriş edici dermatit cildi bakteri ve kimyasallar gibi diğer tehlikelere karşı daha savunmasız hale getirir. Tahrişe sebep olan madde ile temas kesildiğinde belirtiler de ortadan kalkmaya başlar.

Alerjik dermatite, normal olarak tehlikeli alerjen bir maddeye veya hassaslaştırıcıya maruz kalma neden olur. Hastalar bağışıklık sistemleri buna tepki gösterdiğinde hassaslaşırlar. Sorun genellikle yaşam boyu sürmektedir ve maddeye fazla maruz kalma bir saldırıya neden olacaktır.

Hem tahriş edici hem de alerjik dermatit birlikte bulunabilir ve alerjik dermatitin tahriş edici dermatiti takiben gelişmesi nadir değildir.

Tahriş edici dermatitin nedenleri arasında temizlik ürünleri, organik çözücüler, metal işleme sıvıları, çimento ve diğer kimyasallar, bazı bitkiler ve çalılar ve su bulunur.

Dermatit için ortak risk faktörleri atopi, ıslak iş ve eldiven kullanımıdır. Her ne kadar eldivenler işçilere koruma sağlayabilseler de, risk de yaratabilirler. Eldivenler, gerçekleştirilen işe uygun olmalı ve doğru kullanılmalıdır. Hasarlı eldivenlerin kullanılması yanlış bir güvenlik hissi verebilir. Geçirimsiz eldivenler, ter birikmesine neden olabilecek geçirgen olmayan bir bariyer oluşturur; bu, kullanıcının etkin bir şekilde ıslak işi gerçekleştirdiği anlamına gelir.

Kontakt üritiker kızarıklık (eritem) ve şişlik ile karakterize edilen bir cilt hastalığıdır. Şişlikler, tehlikeli maddenin cilt ile temas ettiği yerlerde ortaya çıkar. Şişlikler normalde maruz kalmanın ilk saatinde meydana gelir ve 24 saat sonra kaybolur. Lateks durumun ortak bir nedenidir.

Sivilce ciltte bir bez tıkanması ve iltihaplanma neden olur. Yağa, halojenli aromatik hidrokarbonlara ve kömür katranına maruz kalınmasından kaynaklanabilir. Yağlı giysilerle uzun süreli temastan da kaynaklanabilmektedir.

Folikülit, saç köklerinin iltihabıdır. Bu durum, metal endüstrisinde, mineral ve çözünür yağlara maruz kalan kişilerde yaygındır.

Pigmenter bozukluklar arasında depigmentasyon (cilt rengi kaybı) ve hiperpigmentasyon (cilt rengi birikimi) bulunur. Depigmentasyon, hidrokinin, fenol (ve türevleri), arsenik ve cıva bileşikleri gibi kimyasallardan kaynaklanabilir. Ayrıca iyonlaştırıcı ve ultraviyole radyasyonun yanı sıra termal veya fiziksel travmadan da kaynaklanabilir.

Hiperpigmentasyona mineral yağlar, halojenli hidrokarbonlar, arsenik ve çeşitli farmasötik ajanlar neden olabilir.

Cilt Kanserine ultraviyole ışık (güneş ışığı veya yapay), iyonlaştırıcı radyasyon, polisiklik aromatik hidrokarbonlar, katran ve katran ürünleri neden olabilir.

Mesleki deri enfeksiyonlarına genellikle hayvanlar veya bitkiler ile temas neden olmaktadır.

Meslekle ilgili cilt hastalıklarından dermatit çok yaygındır ve birçok sektördeki insanları etkiler. Bu sektörler;

- a) Tarım / Bahçe

- b) Catering ve yiyecek işleme
- c) Kimya
- d) İnşaat
- e) Mühendislik
- f) Kuaförlük
- g) Sağlık ve sosyal bakım
- h) Madencilik ve taş ocakçılığı
- i) Açık deniz
- j) Baskı
- k) Temizlik

sektörleridir [17].

2.4.1. Temizlik çalışanlarında cilt sorunlarının nedenleri

Profesyonel temizlik önemli bir istihdam kaynağıdır ve okullar, hastaneler ve kamu ve özel binalar dahil olmak üzere çok çeşitli ortamlarda icra edilir.

Profesyonel temizlikçiler aşağıdaki nedenlerden dolayı cilt hastalıkları yönünden risk altındadır:

- Pencere, zemin ve halı temizleyicileri, koku verici maddeler, koruyucular, amonyak, yağ çözücüler, ağartıcı ve hidroklorik asit dahil olmak üzere çok çeşitli kimyasallara maruz kalırlar. Bunlar temas halinde tahriş edici ve hassaslaştırıcı maddelerdir
- Temizlikçiler, paspaslama, cam yıkama, toksik maddelerin arındırılması gibi karmaşık ve çeşitli temizlik görevlerinden sorumludur.
- Yüksek “ıslak çalışma” oranları, yani suya tekrar tekrar maruz kalma veya suya daldırma gerektiren işler de temizlikçiler tarafından yapılır.

Kimyasal maddelere tekraren maruz kalmak, kesikler veya aşınmalar gibi mekanik yaralanmalar için yüksek risk altında çalışmak ve ıslak çalışma koşulları cilt üzerindeki epidermal koruyucu bariyere zarar verebilir bu da kontak dermatit ile sonuçlanabilir.

Profesyonel temizlikçiler aşağıdaki koşullara açıktır:

Kontakt dermatit

Kontakt dermatit profesyonel temizlikçilerde yaygındır. Belirtileri;

- Döküntü
- Ellerde kızarıklık, şişmiş parmak uçları, kaşıntı ve çatlamış cilttir

Maya enfeksiyonları

Profesyonel temizleyiciler de kutanöz mantar enfeksiyonu riski altındadır. Bu en sık ‘Candida Albicans’ nedeniyle görülür. Enfeksiyon ıslak çalışma ile koşullarından kaynaklanmaktadır.

Enfeksiyon, tırnak plağı içinde, tırnak yatağı çevresinde ve parmakların arasında gelişebilmektedir.

Bakteriyel enfeksiyonlar

Temizleyicilerdeki mesleki bakteriyel enfeksiyonlara genellikle stafilokoklar veya streptokoklar neden olur. Derinin bütünlüğünün bozulmasına neden olurlar ve kirli bir ortamlarda yaşarlar.

Temizleyicilerde görülen bakteriyel enfeksiyonlar;

- Folikülit
- Furuncles ve karbuncles İmpetigo ve ekimith
- Akut bakteriyel panaoristidir.

Kontakt ürtiker

Kontakt ürtiker, kontakt dermatitinden daha az görülür.

Kontakt ürtiker bir alerjene immünolojik bir cevap şeklide gelişebilir.

Aynı zamanda, kimyasal etkilenen alanla temas ettiğinde histamin salınımını doğrudan uyardığı (tahriş edici bir reaksiyon) , immünolojik olmayan bir cevap ta olması muhtemeldir.

Kontakt ürtiker, maddeye maruz kaldıktan sonraki bir saat içinde genel ürtikere neden olabilir.

Bazen rinit, konjonktivit veya bronkospazm ile birlikte seyreder.

Kontakt ürtikerin tedavisi zor olduğundan ve bazı durumlarda mesleği değiştirmek gerekebilir [18].

2.4.2.Strese bağlı cilt sorunları

Stresin cilt sorunlarına yol açıp açamayacağını ve buna nasıl yol açabileceğini öğrenmek için uzun süredir araştırmalar yapılmaktadır. Farelerde yapılan yeni bir çalışma, stresle tetiklenen bir hormonun psoriasis ve egzama gibi cilt sorunlarını kötüleştirdiğini ve hatta nedeni olabileceğini göstermektedir. Bilim adamları, stresli zamanlarda artan, glukokortikoid denilen hormonun bloke edilmesinin daha iyi cilt özellikleri sağladığını bulmuşlardır [19].

Cilt tüm hayat boyu gün içinde çok değişik streslere maruz bırakıla en geniş yüzeyli organdır.

Stres, terleme, kızarıklık, kaşıntı ve yanma gibi geçici sorunlara ek olarak atopik dermatit, prurigo, psoriasis, nodularis, kronik ürtiker seboreik ekzema, liken planus, akne vulgaris, telojen effluvium ve alopesi areata gibi geniş yelpazeli cilt hastalıklarına da neden olmaktadır. Cilt hastalıklarının çok büyük bir bölümü psikolojik faktörlerle bağlantılı bulunmuştur. Stres yolu ile aktive olan ve daha şiddetli belirtiler göstermeye başlayan cilt hastalıklarına “dermatolojik stres hastalıkları” denilmektedir.

Yoğun stres cildin bağışıklık fonksiyonlarını değişikliklere uğratarak olarak çeşitli şekillerde reaksiyon göstermesine neden olmaktadır.

Cilt hastalıklarının seyri esnasında stres önleyici ve düzenleyici ilaçlarla ve terapilerle yapılan müdahalelerin olumlu etkileri kanıtlanmıştır.

Stres cildin rejenerasyonunda görev alan melanosit kök hücrelerini etkiler, örnek olarak stres nedeniyle saç beyazlaşması veya saç kıran (alopesi areata) vakasında epidermiste depigmentasyon olup vitiligo oluşmaktadır.

Stres ve ilişkisi olduğu ispatlanmış deri hastalıkları;

- Akne ve seборе Alopesi areata
- Psoriasis ve psoriatik artrit Liken Planus
- Alerjik rinit ve dermografizm Atopik dermatit
- Vitiligo
- Ürtiker [20].

2.4.3. Algılanan stres faktörü

Stres, başa çıkılması zor veya tehdit edici olarak algılanan durumlara karşı cevap olarak ortaya çıkar. Stres;

- Dış faktörlerden (örneğin olaylar, durumlar, çevre) veya
- İç faktörlerden (örneğin beklentiler, tutumlar, duygular) kaynaklanabilir

Strese neden olan yaygın faktörler (stresleyici olarak da adlandırılır), hastalık veya yaralanma gibi fiziksel nedenler ve endişe veya korku gibi zihinsel (psikolojik) faktörlerdir [21] [22].

Kişinin hayatında bulunan stres faktörlerini hangi derecede stresli olarak algıladığını değerlendirebilmek için geliştirilmiş ölçeğe de “Algılanan Stres ölçeği” denilmiştir. Psikolojik stres, kişinin taleplerinin, o taleplere başa çıkma kabiliyetlerini aştığını anlama (değerlendirme) derecesi olarak tanımlanmıştır. Algılanan Stres Ölçeği ilk olarak 1983’de yayınlanmış ve algılanan stresi ölçmek için kullanılan en yaygın psikolojik enstrümanlardan biri haline gelmiştir [23].

Durumların streslilik seviyesini, stres azaltıcı müdahalelerin etkililiğini, stres ile psikolojik stres arasındaki ilişkinin nasıl ve ne şekilde seyir takip ettiğini inceleyen çalışmalarda ve psikiyatrik ve fiziksel bozuklukların teşhis ve tedavisinde kullanılmıştır [24] [25] [26].

Algılanan Stres Ölçeği hem objektif biyolojik stres belirtilerinin hem de algılanan stres seviyesinin yüksek olduğu kişilerde hastalık riskinin daha yüksek olduğunu genel bir tahmin olarak ortaya koymaktadır. Örneğin, algılanan stres ölçeğindeki kriterlere göre yaşlanmanın biyolojik belirtileri, kortizol, seviyeleri, bağışıklık markerleri, depresyon, bulaşıcı hastalık yara iyileşmesi ve erkeklerde prostatla ilgili antijen seviyeleri yüksek olan kişilerde psikolojik hastalık oluşma ihtimali yükselmektedir. Algılanan Stres ölçeği, Sheldon Cohen ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir.

Algılanan Stres Ölçeği geliştirilmeden önce, stresin değeriendirilmesi, stres faktörlerinin kronik hastalık, aile bireyi kaybı veya yeni aile üyeleri gibi görünen göstergelerine odaklanmakta idi. Bu eğilim bir bireyin stres faktörleri ile ilgili algılamasının strese girme üzerindeki etkisini değeriendiriyordu. Ancak bireydeki bu algılama sübjektif de olabiliyordu. Bu durum karşısında Cohen ve ark. (1983) stresi istenmeyen bir özellik olarak değeriendirirken söz konusu bileşenlerin değeriendirilmesinde göz ardı edilmiş parametreleri incelemiş ve ölçmeyi daha objektif ve reel sonuçlara götürebilmek için Algılanan Stres Ölçeđini geliştirmiştir. Algılanan Stres Ölçeği Lazarus'un orijinal işlem modeline dayanmaktadır. Bir stres faktörü ve onunla başa çıkma kaynakları birlikte ele alındığında, stres faktörünün ne kadar iyi yönetilebileceği konusunda daha etkin değeriendirmeler yapılabilir

[27]

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Kapsam ve Ulaşım Yüzdesi

Araştırmada bölge sayısının dağınık olması ve planlanan ziyaret planındaki aksamalardan dolayı ulaşılması planlanan evrendeki kişi sayısına tam olarak ulaşılamamıştır. Mevcut 883 personelin, 669'una ulaşılmıştır.

3.2. Araştırma Bölgesinin Tanımı

Araştırma ülke çapında faaliyet gösteren özel bir temizlik firmasının izni alınarak gerçekleştirilmiştir.

Özel temizlik firmasının, DHMİ (Devlet Hava Meydanları İşletmesi) 1. Bölge ve 2. Bölgede bulunan yerleşkelerinde hizmet gösteren personelleri bu çalışmaya dahil edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Tipi

Araştırma kesitsel - analitik bir araştırmadır.

3.4. Araştırmanın Evreni, Örneklem Büyüklüğü Ve Katılım Oranı

Özel temizlik firmasının DHMİ (Devlet Hava Meydanları İşletmesi) 1. Bölge ve 2. Bölgede bulunan yerleşkelerinde hizmet gösteren taşeron personel toplam sayısı 883'tür. Personel bağlı bulunduğu yerleşkelerde genel olarak temizlik faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu temizlik faaliyetleri genel çalışma alanı temizliği, bahçe düzenlemesi, ot ve karla mücadele işleri ve bazı büro işlerini kapsamaktadır.

Çalışmaya yoğun iş temposu, yıllık izin, mazereti olanlar hariç 669 kişi katılımı sağlanmıştır. Çalışmaya katılması planlanan İstanbul Atatürk Havalimanı'nda hizmet veren personel iş yoğunluğundan dolayı çalışmaya dahil edilememiştir. Ayrıca DHMİ Esenboğa Havalimanı'nda hizmet veren ağırlıklı büro personeli işini yürüten personel çalışmaya iş yoğunluğundan katılamamıştır.

Çizelge 3.1. Çalışmaya katılması planlanan personel sayılarının yerleşkelerdeki dağılımı

HİZMET VERİLEN BİRİM	KİŞİ SAYISI	YÜZDELİK DİLİM
DHİMİ GENEL MÜDÜRLÜK HİZMET BİNASI	70	8%
DHİMİ HAVA TRAFİK KONTROL MERKEZİ	60	7%
DHİMİ ESENBOĞA HAVALİMANI	130	15%
DHİMİ NEVŞEHİR KAPADOKYA HAVALİMANI	30	3%
DHİMİ KAYSERİ HAVALİMANI	60	7%
DHİMİ TOKAT HAVALİMANI	13	1%
DHİMİ SİVAS NURİ DEMİRDAĞ HAVALİMANI	40	5%
DHİMİ MALATYA HAVALİMANI	35	4%
DHİMİ KAHRAMANMARAŞ HAVALİMANI	35	4%
DHİMİ ADIYAMAN HAVALİMANI	25	3%
DHİMİ ELAZIĞ HAVALİMANI	50	6%
İSTANBUL ATATÜRK HAVALİMANI	145	16%
BURSA YENİŞEHİR HAVALİMANI	38	4%
TEKİRDAĞ ÇORLU HAVALİMANI	33	4%
KOCAELİ CENGİZ TOPEL HAVALİMANI	12	1%
ÇANAKKALE HAVALİMANI	35	4%
ÇANAKKALE GÖKÇEADA HAVALİMANI	7	1%
BALIKESİR KOCASEYİT HAVALİMANI	45	5%
BALIKESİR MERKEZ HAVALİMANI	20	2%
TOPLAM	883	100%

Çizelge 3.2. Çalışmaya katılan personel sayılarının yerleşkelerdeki dağılımı

HİZMET VERİLEN BİRİM	KİŞİ SAYISI	YÜZDELİK DİLİM
DHİMİ KAHRAMANMARAŞ HAVALİMANI	33	5%
ÇANAKKALE HAVALİMANI	35	5%
DHİMİ ELAZIĞ HAVALİMANI	48	7%
DHİMİ ADIYAMAN HAVALİMANI	23	3%
BALIKESİR KOCASEYİT HAVALİMANI	45	7%
BURSA YENİŞEHİR HAVALİMANI	36	5%
DHİMİ KAYSERİ HAVALİMANI	57	9%
DHİMİ MALATYA HAVALİMANI	34	5%
DHİMİ TOKAT HAVALİMANI	13	2%
KOCAELİ CENGİZ TOPEL HAVALİMANI	12	2%
DHİMİ NEVŞEHİR KAPADOKYA HAVALİMANI	30	4%
DHİMİ SİVAS NURİ DEMİRDAĞ HAVALİMANI	39	6%
TEKİRDAĞ ÇORLU HAVALİMANI	33	5%
ÇANAKKALE GÖKÇEADA HAVALİMANI	7	1%
BALIKESİR MERKEZ HAVALİMANI	20	3%
DHİMİ ESENBOĞA HAVALİMANI	75	11%
DHİMİ GENEL MÜDÜRLÜK HİZMET BİNASI	69	10%
DHİMİ HAVA TRAFİK KONTROL MERKEZİ	60	9%
TOPLAM	669	100%

3.5. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

3.5.1. Araştırmanın bağımlı değişkenleri

- Algılanan Stres Ölçek Puanı
- Algılanan Baş Etme Ölçek Puanı
- İş Stresi Ölçek Puanı
- İş Sağlığı Ve Güvenliği Farkındalığı Ölçek Puanı

3.5.2. Araştırmanın bağımsız değişkenleri

- Cinsiyet
- Yaş
- Öğrenim Durumu
- Şu An Yapılan İş
- Temizlik işleri yapma durumu
- Temizlik yaparken eldiven kullanma durumu
- Evde temizlik yapma durumu
- Evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumu
- Temizlik yaptıktan sonra elleri yıkama durumu
- Temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumu
- Daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışma durumu
- Daha önce cilt sorunu yaşama durumu
- Bu işe başlamadan önce cilt sorunu olma durumu

- Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama durumu Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu
- Cilt sorunu için herhangi bir tedavi alma durumu
- Herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceği söylenme durumu
- Yaşanan cilt sorununun işinizle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünme durumu
- Yaşanan cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olup olmadığını düşünme durumu Herhangi bir kronik hastalık yaşama durumu
- Son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma nedeniyle doktora başvurma durumu
- Düzenli olarak ilaç kullanma
- Sigara kullanma durumu
- Alkol kullanma durumu

3.6. Araştırmanın Veri Kaynağı

Anket toplam 47 soru bulunmaktadır. Cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, yapılan iş, temizlik işleri yapıp yapmadığı gibi tanımlayıcı bilgiler sorulmuştur.

Temizlik yaparken eldiven kullanıp kullanmadığı, evde temizlik yapıp yapmadığı, evde temizlik yaparken eldiven kullanımı, temizlik yaptıktan sonra el yıkama durumu ve temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırıp karıştırmadığı gibi çalışma alışkanlığını tanımlamaya yönelik sorular sorulmuştur.

Daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışıp çalışmadığı, daha önce cilt sorunu yaşayıp yaşamadığı, bu işe başlamadan önce cilt sorunu yaşayıp yaşamadığı, bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayıp yaşamadığı gibi cilt sorunu geçmişi tanımlamaya yönelik sorular sorulmuştur.

Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp yaşamadığı hakkında sorulan soru ile cilt sorunu varlığını tespit edilmeye çalışılmıştır.

Cilt sorununuz için herhangi bir tedavi alıp almadığı, Herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceği söylenip söylenmediği, yaşanan cilt sorununun işin yapılışı ile ilgili olduğunu düşünüp düşünmediği ve yaşanan cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünüp düşünmediği gibi sorularla cilt sorununun farkındalığı anlaşılması amaçlanmıştır.

Herhangi bir kronik hastalık olup olmadığı, Son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma nedeniyle doktora başvurup başvurmadağı, düzenli kullanılan bir ilaç olup olmadığı, sigara ve alkol kullanıp kullanmadığı gibi tanımlayıcı bilgiler sorulmuştur.

Algılanan stres ölçeğı soruları ile algılanan stres düzeyi belirlenmesi amaçlanmıştır. Algılanan Stres Ölçeğı (ASÖ); 1983 yılında Cohen, Kamarck & Mermelste tarafından geliştirilmiş, güvenirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri 0.86 bulunmuştur. Bu çalışmada Bilge, Öğce, Genç ve Oran (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanması yapılan ölçek kullanılmış, güvenirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri 0.81 bulunmuştur. 5'li likert tipinde (0 hiç, 4 çok sık) hazırlanan ölçeğın üç maddesi ters (29., 30., 31. maddeler), beş maddesi düz ifadelidir (26., 27., 28., 32., 34. maddeler). Ölçekten toplam 0-32 arasında puan alınmaktadır. Algılanan stres (26., 27., 28., 32., 34. maddeler) ve algılanan baş etme (29., 30., 31. maddeler) olmak üzere iki alt ölçeğı bulunmaktadır. Ölçek hem toplam puan hem de alt ölçek puanları üzerinden değerlendirilmektedir. Toplam puanın yüksek olması algılanan stres düzeyinin yüksek olması anlamındadır. Alt ölçeklerden alınan puanların yüksekliğı ise olumsuz bir durumdur.

Yapılan iş ile ilgili çalışma ortamındaki iş stresi puanını belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. İş Stresini Anlama Anketi eklektik yöntemle derlenerek oluşturulmuştur. Çalışanların iş stresini anlamaya yönelik hazırlanmış ankette 7 madde bulunmaktadır. 5'li likert tipinde (0 hiç, 4 çok sık) hazırlanan ölçeğın 1 maddesi ters (36. madde), altı maddesi düz ifadelidir (35., 37., 38., 39., 40. ve 41. maddeler). Anketten toplam 0-28 arasında puan alınmaktadır. Toplam puanın yüksek olması iş stres düzeyinin yüksek olması anlamındadır.

Çalışma yapılan alanın ne kadar riskli olduğunun düşünüldüğü ve verilen bilgilendirme, eğitimlerin ne kadar yeterli olduğu soruları ile iş sağlığı ve güvenliğı farkındalığını anlamaya yönelik sorular sorulmuştur. İş Sağlığı ve Güvenliğı Farkındalığı Anketi eklektik yöntemle derlenerek oluşturulmuştur. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliğı farkındalığını ölçmeye yönelik hazırlanmış ankette 7 madde bulunmaktadır. 5'li likert tipinde hazırlanan ölçeğın

yedi maddesi de düz ifadelidir (42., 43., 44., 45., 46., 47. ve 48. maddeler). Anketten toplam 7-35 arasında puan alınmaktadır. Buna göre İş Sağlığı ve Güvenliği farkındalık puanı hesaplanmıştır. Alınan puanların yüksek olması, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığının yüksekliğini göstermektedir.

Araştırmada uygulanan anket örneği EK-1’de belirtilmiştir.

3.7. Araştırmayı Uygulayanlar Ve Uygulama Şekli

Araştırma, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim gören yüksek lisans öğrencisi tarafından uygulanmıştır. Özel temizlik firmasının DHMİ (Devlet Hava Meydanları İşletmesi) 1. Bölge ve 2. Bölgede bulunan yerleşkelerinde hizmet gösteren personellerine gönüllülük esasına göre araştırma anketi, iş güvenliği uzmanlığı faaliyetleri çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetler, toplu eğitim ve periyodik ziyaretler esnasında uygulanmıştır.

Anketler 1 Nisan – 31 Mayıs 2019 tarihleri arasında yazılı olarak uygulanmıştır.

Bir anketin uygulama süresi ortalama 5 ila 10 dakika arasındadır.

3.8. Araştırmanın Uygulama Süresi

Araştırma 1 Nisan – 31 Mayıs 2019 tarihleri arasında yürütülmüştür.

1 Kasım 2018 – 04 Ocak 2019 arasında araştırmanın tasarımı ve anket formu oluşturulmuştur.

01 Haziran – 20 Haziran 2019 tarihleri arasında veri girişi ve analizi yapılmıştır.

21 Haziran 2019 – 20 Aralık 2019 tarihinde raporlama işlemi yapılarak yayımlanmıştır.

3.9. Araştırma Verisinin Düzenlenmesi Analizi

Tüm istatistiksel analizler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences versiyon 24.0.0; SPSS Inc., Chicago, IL, ABD) programı ile yapılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler frekans (n), yüzde (%), aritmetik ortalama, standart sapma, ortanca minimum ve maksimum değerler olarak belirtilmiştir. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. İki kategorik bağımsız değişkenin karşılaştırılmasında Ki Kare testi uygulanmış ve ilişkinin düzeyini belirlemek için de Phi and Cramer’s V katsayısı baz alınmış olup istatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde

değerlendirilmiştir. Normal dağılıma uymayan bağımsız iki grup sürekli değişkenlerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi, ikiden fazla gruplu sürekli değişkenlerin karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için tip 1 hata değeri 0,05'in altında olan ($p < 0,05$) durumlar anlamlı kabul edilmiştir.

Korelasyon analizlerinde normal dağılmayan sayısal veriler karşılaştırılmasında parametrik olmayan Spearman Rho korelasyon katsayısı testi ile incelenmiştir. İstatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

3.10. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırmada bölge sayısının dağınık olması ve planlanan ziyaret planındaki aksamalardan dolayı, senelik izin, raporlu veya mazeret izinlerinden dolayı katılamayan personeller olmuştur. Ayrıca araştırmaya katılım sağlayan 669 kişiden anketi tamamlamayanlar değerlendirme dışı tutulmuş ve tüm analiz çalışması 602 kişi cevapları üzerinden değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Uygulanan anket neticesinde elde edilen verilerin analizi bu bölümde yapılmaktadır. Öncelikle, verilerin analizinin yapılabilmesi için katılımcıların doldurdıkları anket formları uygun kodlamalar yapılarak IBM SPSS 24.0 programına aktarılmıştır. Sonrasında da tanımsal ve çıkarımsal veri analizlerine yer verilmiştir.

4.1. Tutarlılık Analizi Bulguları

Ankette kullanılan 8 maddelik Algılanan Stres Ölçeğinin (ASÖ); algılanan stres (26., 27., 28., 32., 34. maddeler) ve algılanan baş etme (29., 30. ve 31. maddeler) olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. İş Stresini Anlama Anketinin ve İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı Anketinin ise birer alt boyutu bulunmaktadır. Algılanan Stres Ölçeğine (ASÖ) verilen cevapların iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,655 olarak belirlenmiştir. Ölçeğe ait alt boyutlardan olan algılanan stres alt boyutuna ait iç tutarlılık katsayısı 0,791, algılanan baş etme alt boyutuna ait iç tutarlılık katsayısı 0,626 olarak belirlenmiştir. İş Stresini Anlama Anketine verilen cevapların iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,734 olarak belirlenirken İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı Anketine verilen cevapların iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,725 olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.1.). Cronbach's Alpha katsayısının değerlendirme kriterleri aşağıdaki gibidir;

$0.00 < \text{Katsayı} < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 < \text{Katsayı} < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 < \text{Katsayı} < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0.80 < \text{Katsayı} < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir [28].

Bu değerlere göre; Algılanan Stres Ölçeğinin, İş Stresini Anlama Anketinin ve İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı Anketinin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.1 Algılanan stres ölçeğine ve alt boyutlarına, iş stresini anlama anketine ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı anketine ait iç tutarlılık analizi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Cronbach's Alpha	N
Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ)	0,655	8
Algılanan Stres	0,791	5
Algılanan Baş Etme	0,626	3
İş Stresini Anlama Anketi	0,734	7
İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı Anketi	0,725	7

4.2. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Anket çalışması özel temizlik firmasının, DHMİ (Devlet Hava Meydanları İşletmesi) 1. Bölge ve 2. Bölgede bulunan yerleşkelerinde hizmet gösteren personellerinden 602 kişiye uygulanmış olup araştırmanın bu kısmında; anket çalışmalarına katılan katılımcıların demografik bilgilerinin ve anket içerisinde yer alan sorulara vermiş olduğu cevapların çözümlemeleri başlıklar halinde sunulmuştur.

4.2.1. Cinsiyet durumu dağılımı

Katılımcıların cinsiyetlerinin dağılımı Çizelge 4.2’de açıklanmıştır.

Çizelge 4.2. Katılımcıların cinsiyetlerinin dağılımı, Ankara, 2019

	N	%
Cinsiyet	Erkek	327
	Kadın	275
	Toplam	602
		100,0

Katılımcıların cinsiyet durumu dağılımına bakıldığında, erkek katılımcıların (%54,3), kadın katılımcılardan (%45,7) fazla olduğu görülmektedir.

4.2.2. Yaş dağılımı

Katılımcılar hakkındaki yaş dağılımı Çizelge 4.3.’te sunulmuştur.

Çizelge 4.3. Katılımcıların yaşlarına ait istatistiksel bilgiler, Ankara, 2019

	N	Ortalama±SS	Ortanca	Min; Max
Yaş	602	39,18±8,30	39,00	18; 65

Katılımcıların yaşa ait istatistiksel bilgilerine bakıldığında, yaş ortalamasının $39,18 \pm 8,30$ yıl olduğu, en genç katılımcının 18 yaşında, en yaşlı katılımcının ise 65 yaşında olduğu görülmektedir.

4.2.3. Öğrenim durumu dağılımı

Katılımcıların öğrenim durumu dağılımı Çizelge 4.4.'te sunulmuştur.

Çizelge 4.4. Katılımcıların öğrenim durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Öğrenim Durumu	İlkokul	190	31,6
	Ortaokul	177	29,4
	Lise	205	34,1
	Ön Lisans	20	3,3
	Lisans	10	1,7
	Toplam	602	100,0

Katılımcıların öğrenim durumu dağılımına bakıldığında, %31,6'sının ilkokul mezunu iken %29,4'ünün ortaokul mezunu olduğu, %34,1'inin lise mezunu iken %3,3'ünün ön lisans mezunu olduğu, %1,7'sinin ise lisans mezunu olduğu görülmektedir.

4.2.4. Şuan yaptığı iş durumu dağılımı

Katılımcılar hakkındaki şuan yaptığı iş durumu dağılımı Çizelge 4.5.'te sunulmuştur.

Çizelge 4.5 Katılımcıların şuan yaptığı iş durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Şuan Yaptığı İş Durumu	Büro görevlisi	26	4,3
	Temizlik personeli	576	95,7
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.5. incelendiğinde; katılımcıların %95,7'si temizlik görevlisi olarak çalışırken, %4,3'ünün büro görevlisi olarak çalıştığı görülmektedir.

4.2.5. Temizlik işi yapma durumu dağılımı

Katılımcılar hakkındaki temizlik işi yapma durumu dağılımı Çizelge 4.6.'da sunulmuştur.

Çizelge 4.6 Katılımcıların temizlik işi yapma durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Temizlik İşİ Yapma Durumu	Hayır	18	3,0
	Evet	584	97,0
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.6. incelendiğinde; katılımcıların %97'sinin temizlik işleri yaparken %3'ünün temizlik işleri yapmadığı görülmektedir.

4.2.6. Katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı

Katılımcılar hakkındaki temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı Çizelge 4.7.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.7 Temizlik işi yapan katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Temizlik Yaparken Eldiven Kullanma Durumu	Hayır	96	16,4
	Evet	354	60,6
	Bazen	134	22,9
Toplam		584	100,0

Çizelge 4.7. incelendiğinde; temizlik işi yapan katılımcıların %60,6'sının temizlik yaparken eldiven kullandığı ve %22,9'unun temizlik yaparken eldiveni bazen kullandığı ve %16,4'ünün temizlik yaparken eldiven kullanmadığı saptanmıştır.

4.2.7. Evde temizlik yapma durumu dağılımı

Katılımcılar hakkındaki evde temizlik yapma durumu dağılımı Çizelge 4.8.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.8 Katılımcıların evde temizlik yapma durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Evde Temizlik Yapma Durumu	Hayır	203	33,7
	Evet	399	66,3
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.8. incelendiğinde; katılımcıların %66,3'ünün evde temizlik yaparken %33,7'sinin evde temizlik yapmadığı görülmektedir.

4.2.8. Evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı

Katılımcılar hakkındaki evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı Çizelge 4.9.'da sunulmuştur.

Çizelge 4.9 Evde temizlik yapan katılımcıların evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
	Hayır	175	43,9
Evde Temizlik Yaparken Eldiven Kullanma Durumu	Evet	146	36,6
	Bazen	78	19,5
	Toplam	399	100,0

Çizelge 4.9. incelendiğinde; evde temizlik yapan katılımcıların %36,6'sının evde temizlik yaparken eldiven kullandığı, %19,5'inin evde temizlik yaparken eldiven bazen kullandığı ve %43,9'unun evde temizlik yaparken eldiven kullanmadığı saptanmıştır.

4.2.9. Temizlik yaptıktan sonra el yıkama durumu dağılımı

Katılımcılar hakkındaki temizlik yaptıktan sonra el yıkama durumu dağılımı Çizelge 4.10.'da sunulmuştur.

Çizelge 4.10 Temizlik işi yapan katılımcıların temizlik yaptıktan sonra el yıkama durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
	Hayır	9	1,5
Temizlik Yaptıktan Sonra El Yıkama Durumu	Evet	560	95,9
	Bazen	15	2,6
	Toplam	584	100,0

Çizelge 4.10 incelendiğinde; temizlik işi yapan katılımcıların %95,9'unun temizlik yaptıktan sonra ellerini yıkadığı saptanmıştır.

4.2.10. Temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumu dağılımı

Katılımcılar hakkındaki temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumu dağılımı Çizelge 4.11.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.11. Temizlik işi yapan katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Temizlik Yaparken Temizlik Ürünlerini Karıştırma Durumu	Hayır	432	74,0
	Evet	72	12,3
	Bazen	80	13,7
	Toplam	584	100,0

Çizelge 4.11. incelendiğinde; temizlik işi yapan katılımcıların %74,0'ünün temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırmazken %12,3'ünün temizlik ürünlerini karıştırdığı ve %13,7'sinin temizlik ürünlerini bazen karıştırdığı saptanmıştır.

4.2.11. “Daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalıştınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalıştınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.12.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.12. Katılımcıların “Daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalıştınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Cilt Sorunlarına Neden Olan Bir İşte Çalışma Durumu	Hayır	593	98,5
	Evet	9	1,5
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.12. incelendiğinde; katılımcıların %98,5'inin daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışmadığı görülmektedir.

4.2.12. “Daha önce cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Daha önce cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.13.'te sunulmuştur.

Çizelge 4.13 Katılımcıların “Daha önce cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Cilt Sorunu Yaşama Durumu	Hayır	569	94,5
	Evet	33	5,5
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.13. incelendiğinde; katılımcıların %94,5’inin daha önce cilt sorunu yaşamazken %5,5’inin daha önce cilt sorunu yaşadığı görülmektedir.

4.2.13. “Bu işe başlamadan önce cilt sorununuz var mıydı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Bu işe başlamadan önce cilt sorununuz var mıydı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.14.’te sunulmuştur.

Çizelge 4.14 Katılımcıların “Bu işe başlamadan önce cilt sorununuz var mıydı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Bu İşe Başlamadan Önce Cilt Sorunu Yaşama Durumu	Hayır	583	96,8
	Evet	19	3,2
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.14. incelendiğinde; katılımcıların %96,8’inin bu işe başlamadan önce cilt sorununun olmadığını belirtirken %3,2’sinin bu işe başlamadan önce cilt sorunun olduğunu belirtmişlerdir.

4.2.14. “Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.15.’te sunulmuştur.

Çizelge 4.15 Katılımcıların “Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Bu İşe Başladıktan Sonra Cilt Sorunu Yaşama Durumu	Hayır	530	88,0
	Evet	72	12,0
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.15. incelendiğinde; katılımcıların %88’inin bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşamadığı görülürken %122’sinin bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşadığı görülmektedir.

4.2.15. “Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.16.’da sunulmuştur.

Çizelge 4.16 Katılımcıların “Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Son 1 Yıl İçinde Cilt Sorunu Yaşama Durumu	Hayır	539	89,5
	Evet	63	10,5
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.16. incelendiğinde; katılımcıların %89,5’inin son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşamadığı görülürken %10,5’inin son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadığı görülmektedir.

4.2.16. “Cilt sorununuz için herhangi bir tedavi aldınız mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Cilt sorununuz için herhangi bir tedavi aldınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.17.’de sunulmuştur.

Çizelge 4.17 İşe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların “Cilt sorununuz için herhangi bir tedavi aldınız mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

	N	%
Hayır	31	43,1
Cilt Sorunu için Tedavi Alma Durumu Evet	41	56,9
Toplam	72	100,0

Çizelge 4.17. incelendiğinde; işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların %43,1’inin cilt sorununuz için herhangi bir tedavi almadığı görülürken %56,9’unun cilt sorununuz için herhangi bir tedavi aldığı görülmektedir.

4.2.17. “Herhangi bir hekim tarafından cilt sorununuzun yaptığınız iş ile bağlantılı olabileceği söylendi mi?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Herhangi bir hekim tarafından cilt sorununuzun yaptığınız iş ile bağlantılı olabileceği söylendi mi?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.18.’de sunulmuştur.

Çizelge 4.18. İşe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların “Herhangi bir hekim tarafından cilt sorununuzun yaptığınız iş ile bağlantılı olabileceği söylendi mi?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

	N	%
Hayır	49	68,1
Hekim Tarafından Cilt Sorununun Yapılan İşle Alakalı Olma Durumunun Onaylanması Evet	23	31,9
Toplam	72	100,0

Çizelge 4.18. incelendiğinde; işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların %68,1’inin herhangi bir hekim tarafından cilt sorununuzun yaptığı iş ile bağlantılı olabileceği söylenmezken %31,9’unun herhangi bir hekim tarafından cilt sorununuzun yaptığı iş ile bağlantılı olduğunun söylendiği görülmektedir.

4.2.18. “Yaşadığınız cilt sorununun işinizle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Yaşadığınız cilt sorununun işinizle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.19.’da sunulmuştur.

Çizelge 4.19 İşe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların “Yaşadığınız cilt sorununun işinizle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
	Hayır	17	23,6
Cilt Sorunun İşte Kullanılan Kimyasallarla Alakalı	Evet	45	62,5
Olma Durumu	Fikrim yok	10	13,9
	Toplam	72	100,0

Çizelge 4.19. incelendiğinde; işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların %23,6’sının yaşadığı cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünmezken %62,5’inin yaşadığı cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşündüğü saptanmıştır.

4.2.19. “Yaşadığınız cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Yaşadığınız cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.20.’de sunulmuştur.

Çizelge 4.20 İşe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların “Yaşadığınız cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
	Hayır	35	48,6
Cilt Sorununun Stresle İlişkili Olma	Evet	37	51,4
Durumu	Toplam	72	100,0

Çizelge 4.20. incelendiğinde; işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların %48,6'sının yaşadığı cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olmadığını düşünürken %51,4'ünün yaşadığı cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.2.20. “Herhangi bir kronik hastalığınız(hipertansiyon, diyabet, kalp yetmezliği vb. doktor tarafından tanısı konulmuş, 6 aydan uzun süren) var mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Herhangi bir kronik hastalığınız(hipertansiyon, diyabet, kalp yetmezliği vb. doktor tarafından tanısı konulmuş, 6 aydan uzun süren) var mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.21.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.21 Katılımcıların “Herhangi bir kronik hastalığınız (hipertansiyon, diyabet, kalp yetmezliği vb. doktor tarafından tanısı konulmuş, 6 aydan uzun süren) var mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Kronik Hastalık Sahibi Olma Durumu	Hayır	530	88,0
	Evet	72	12,0
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.21. incelendiğinde; katılımcıların %88'inin herhangi bir kronik hastalığının (hipertansiyon, diyabet, kalp yetmezliği vb. doktor tarafından tanısı konulmuş, 6 aydan uzun süren) olmadığını belirtirken %12'sinin herhangi bir kronik hastalığının olduğunu belirttiği görülmektedir.

4.2.21. “Son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma (stres, depresyon, takıntı, kaygı bozukluğu vb.) nedeniyle doktora başvurduunuz mu?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma (stres, depresyon, takıntı, kaygı bozukluğu vb.) nedeniyle doktora başvurduunuz mu?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.22.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.22 Katılımcıların “Son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma (stres, depresyon, takıntı, kaygı bozukluğu vb.) nedeniyle doktora başvurduğunuz mu?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Son 5 Yıl İçerisinde Ruhsal Yakınma Olma Durumu	Hayır	571	94,9
	Evet	31	5,1
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.22. incelendiğinde; katılımcıların %94,9’unun son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma (stres, depresyon, takıntı, kaygı bozukluğu vb.) nedeniyle doktora başvuramazken %5,1’inin son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma (stres, depresyon, takıntı, kaygı bozukluğu vb.) nedeniyle doktora başvurduğu görülmektedir.

4.2.22. “Herhangi bir hastalığınız/şikâyetiniz nedeniyle düzenli olarak kullandığınız ilaç var mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Katılımcıların “Herhangi bir hastalığınız/şikâyetiniz nedeniyle düzenli olarak kullandığınız ilaç var mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı Çizelge 4.23.’te sunulmuştur.

Çizelge 4.23. Katılımcıların “Herhangi bir hastalığınız/şikâyetiniz nedeniyle düzenli olarak kullandığınız ilaç var mı?” sorusuna vermiş olduğu cevapların dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Düzenli İlaç Kullanma Durumu	Hayır	493	81,9
	Evet	109	18,1
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.23. incelendiğinde; katılımcıların %81,9’unun herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanmazken %18,1’inin düzenli ilaç kullandığı görülmektedir.

4.2.23. Sigara kullanma durumu dağılımı

Katılımcılar hakkındaki sigara kullanma durumu dağılımı Çizelge 4.24.’te sunulmuştur.

Çizelge 4.24. Katılımcıların sigara kullanma durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Sigara Kullanma Durumu	Kullanmıyor	308	51,2
	Kullanmış bırakmış	39	6,5
	Kullanıyor	255	42,4
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.24. incelendiğinde; katılımcıların %51,2'si sigara kullanmazken %6,5'inin sigarayı bıraktığı ve %42,4'ünün sigara kullandığı saptanmıştır.

4.2.24. Alkol kullanma durumu dağılımı

Katılımcılar hakkındaki alkol kullanma durumu dağılımı Çizelge 4.25.'te sunulmuştur.

Çizelge 4.25. Katılımcıların alkol kullanma durumu dağılımı, Ankara, 2019

		N	%
Alkol Kullanma Durumu	Hayır	581	96,5
	Evet	21	3,5
	Toplam	602	100,0

Çizelge 4.25. incelendiğinde; katılımcıların %96,5'i alkol kullanmazken %3,5'inin alkol aldığı saptanmıştır.

4.3. Araştırmanın Bağımlı Değişkenlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada algılanan stres, algılanan baş etme, iş stresini anlama ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmaktadır. Araştırmanın bu kısmında araştırma değişkenlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilecektir.

Çizelge 4.26. Araştırma değişkenlerine ilişkin betimsel analiz sonuçları, Ankara, 2019

	N	Min.	Maks.	Aritmetik Ortalama	SS	p
Algılanan Stres Ölçeği						0,0001
Algılanan stres	602	0,00	16,00	6,58	3,75	
Algılanan baş etme	602	0,00	12,00	5,08	2,53	
İş stresini anlama	602	0,00	21,00	7,77	4,67	0,0001
İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı	602	8,00	35,00	21,61	5,46	0,0001

Not: p değeri Kolmogorov-Smirnov normalite testi anlamlılık değerini ifade etmektedir.

Yapılan betimsel analiz sonuçları Çizelge 26’da verilmiş olup bu Çizelge 4.26. incelendiğinde; katılımcıların algılanan stres düzeyi toplam ortalama puanı $6,58 \pm 3,75$ iken, algılanan baş etme düzeyi toplam ortalama puanı $5,08 \pm 2,53$, iş stresini anlama düzeyi toplam ortalama puanı $7,77 \pm 4,67$, iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyi toplam ortalama puanı $21,61 \pm 5,46$ ’dir. Ayrıca hazırlanan anketin katılımcılara uygulanması neticesinde elde edilen toplam değer verilere katılımcı sayısı 602 olduğu için Kolmogorov-Smirnov normalite testi yapılmıştır. Yapılan normalite testinde; verilerin normal dağılmadığı (Algılanan Stres Ölçeği için $K(602)=0,071$, $p<0,001$; İş Stresini Anlama Anketi için $K(602)=0,116$, $p<0,001$; İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı Anketi için $K(602)=0,062$, $p<0,001$; Çizelge 26) görülmüştür. Bu yüzden yapılan analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

4.4. Sosyodemografik Bilgiler İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu kısmında çalışma grubunu oluşturan katılımcıların sosyodemografik bilgilerinin araştırma değişkenleri olan algılanan stres, algılanan baş etme, iş stresini anlama ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyi üzerindeki etkileri başlıklar halinde sunulmuştur.

4.4.1. Katılımcıların cinsiyeti ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular

Yapılan analiz neticesinde katılımcıların cinsiyeti ile araştırma değişkenlerine yönelik elde edilen bulgular Çizelge 4.27.’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.27. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların cinsiyete göre dağılımı, Ankara, 2019

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	p
Algılanan stres	Erkek	327	6,48	3,75	0,472
	Kadın	275	6,69	3,75	
Algılanan baş etme	Erkek	327	5,18	2,56	0,300
	Kadın	275	4,97	2,49	
İş stresini anlama	Erkek	327	8,14	4,99	0,060
	Kadın	275	7,33	4,21	
İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı	Erkek	327	22,15	5,49	0,005
	Kadın	275	20,96	5,36	

Yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları neticesinde; katılımcıların cinsiyetlerine göre iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyi anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p=0.005$) ve erkek katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyi, kadın katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyinden fazladır. Ayrıca katılımcıların cinsiyetlerine göre, algılanan stres, algılanan baş etme ve iş stresini anlama düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (sırasıyla $p=0.472$; $p=0.300$; $p=0.060$).

4.4.2. Katılımcıların öğrenim durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular

Yapılan analiz neticesinde katılımcıların öğrenim durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik elde edilen bulgular Çizelge 4.28.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.28. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların öğrenim durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

	Öğrenim Durumu	N	Ort.	SS	p
Algılanan stres	İlkokul	190	6,51	3,71	0,034
	Ortaokul	177	6,73	3,74	
	Lise	205	6,24	3,68	
	Ön lisans	20	8,00	4,32	
	Lisans	10	9,40	3,27	
Algılanan baş etme	İlkokul	190	5,62	2,52	0,004
	Ortaokul	177	4,98	2,52	
	Lise	205	4,74	2,52	
	Ön lisans	20	4,70	2,32	
	Lisans	10	4,50	2,22	
İş stresini anlama	İlkokul	190	7,73	4,57	0,419
	Ortaokul	177	7,77	4,64	
	Lise	205	7,62	4,67	
	Ön lisans	20	9,90	5,49	
	Lisans	10	7,40	5,06	
İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı	İlkokul	190	21,49	5,26	0,865
	Ortaokul	177	21,59	5,62	
	Lise	205	21,65	5,62	
	Ön lisans	20	22,55	5,58	
	Lisans	10	21,20	2,53	

Yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçları neticesinde; katılımcıların öğrenim durumlarına göre algılanan stres ve algılanan baş etme düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşırken (sırasıyla $p=0.034$; $p=0.004$) katılımcıların öğrenim durumuna göre iş stresini anlama ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (sırasıyla $p=0.419$; $p=0.865$). Ayrıca istatistiksel olarak anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ikili gruplar arasında yapılan Mann Whitney U testleri sonucunda;

- Lise mezunu katılımcıların algılanan stres düzeyinin, lisans mezunu katılımcıların algılanan stres düzeyinden düşük olduğu ve bu durumun da anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,010$).

- İlkokul mezunu katılımcıların algılanan stres düzeyinin, lisans mezunu katılımcıların algılanan stres düzeyinden düşük olduğu ve bu durumun da anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,021$).
- Lise mezunu katılımcıların algılanan baş etme düzeyinin, ilkokul mezunu katılımcıların algılanan baş etme düzeyinden düşük olduğu ve bu durumun da anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,002$).

4.4.3. Katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular

Yapılan analiz neticesinde katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik elde edilen bulgular Çizelge 4.29.'da gösterilmiştir.

Çizelge 4.29. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların temizlik yaparken eldiven kullanma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

	Eldiven Kullanma	N	Ort.	SS	p
Algılanan stres	Hayır	107	6,94	4,13	0,343
	Evet	358	6,41	3,64	
	Bazen	137	6,73	3,71	
Algılanan baş etme	Hayır	107	5,27	2,60	0,729
	Evet	358	5,05	2,54	
	Bazen	137	5,01	2,47	
İş stresini anlama	Hayır	107	8,53	5,08	0,131
	Evet	358	7,43	4,49	
	Bazen	137	8,07	4,73	
İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı	Hayır	107	20,61	4,89	0,032
	Evet	358	21,86	5,58	
	Bazen	137	21,72	5,49	

Yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçları neticesinde; katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumlarına göre, iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşırken ($p=0.032$) katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumuna göre algılanan stres, algılanan baş etme ve iş stresini anlama düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (sırasıyla $p=0.343$; $p=0.729$; $p=0.131$). Ayrıca istatistiksel

olarak anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ikili gruplar arasında; yapılan Mann Whitney U testleri sonucunda;

- Temizlik yaparken eldiven kullanmayan katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyinin, temizlik yaparken eldiven kullanan katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyinden düşük olduğu ve bu durumun da anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,028$).

4.4.4. Katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular

Yapılan analiz neticesinde katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik elde edilen bulgular Çizelge 4.30.'da gösterilmiştir.

Çizelge 4.30. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların temizlik ürünlerini karıştırma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

	Ürünleri Karıştırma	N	Ort.	SS	p
Algılanan stres	Hayır	444	6,30	3,82	0,003
	Evet	76	6,80	3,22	
	Bazen	82	7,87	3,56	
Algılanan baş etme	Hayır	444	4,98	2,61	0,163
	Evet	76	5,26	2,51	
	Bazen	82	5,44	2,06	
İş stresini anlama	Hayır	444	7,44	4,69	0,006
	Evet	76	8,76	4,62	
	Bazen	82	8,63	4,40	
İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı	Hayır	444	21,85	5,49	0,156
	Evet	76	21,21	5,78	
	Bazen	82	20,66	5,30	

Yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçları neticesinde; katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünleri karıştırma durumlarına göre, algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşırken (Sırasıyla $p=0.003$; $p=0.006$) katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünleri karıştırma durumuna göre, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (sırasıyla $p=0.163$;

p=0.156). Ayrıca istatistiksel olarak anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ikili gruplar arasında yapılan Mann Whitney U testleri sonucunda;

- Temizlik ürünlerini karıştırmayan katılımcıların algılanan stres düzeyinin, temizlik ürünlerini bazen karıştıran katılımcıların algılanan stres düzeyinden düşük olduğu ve bu durumun da anlamlı olduğu saptanmıştır (p=0,002).
- Temizlik ürünlerini karıştıran katılımcıların iş stresini anlama düzeyinin, temizlik ürünlerini karıştırmayan katılımcıların iş stresini anlama düzeyinden düşük olduğu ve bu durumun da anlamlı olduğu saptanmıştır (p=0,037).

4.4.5. Katılımcıların bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular

Yapılan analiz neticesinde katılımcıların bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik elde edilen bulgular Çizelge 4.31.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.31. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

	Cilt sorunu	N	Ort.	SS	p
Algılanan stres	Hayır	530	6,37	3,74	0,000
	Evet	72	8,10	3,45	
Algılanan baş etme	Hayır	530	5,10	2,52	0,583
	Evet	72	4,93	2,60	
İş stresini anlama	Hayır	530	7,53	4,63	0,000
	Evet	72	9,57	4,59	
İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı	Hayır	530	21,44	5,44	0,085
	Evet	72	22,82	5,44	

Yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları neticesinde; katılımcıların bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama durumlarına göre algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (sırasıyla, $p<0.001$; $p<0.001$) ve bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşayan katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri, bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşamayan katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama

düzeylerinden fazladır. Ayrıca katılımcıların bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama durumlarına göre, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (sırasıyla $p=0.583$; $p=0.085$).

4.4.6. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular

Yapılan analiz neticesinde katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik elde edilen bulgular Çizelge 4.32.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.32. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

	Cilt sorunu	N	Ort.	SS	p
Algılanan stres	Hayır	539	6,47	3,75	0,041
	Evet	63	7,56	3,59	
Algılanan baş etme	Hayır	539	5,07	2,50	0,593
	Evet	63	5,21	2,77	
İş stresini anlama	Hayır	539	7,62	4,62	0,017
	Evet	63	9,08	4,86	
İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı	Hayır	539	21,54	5,43	0,387
	Evet	63	22,22	5,68	

Yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları neticesinde; katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarına göre algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (sırasıyla $p=0.041$; $p=0.017$) ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşamayan katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeylerinden fazladır. Ayrıca katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarına göre, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (sırasıyla $p=0.593$; $p=0.387$).

4.4.7. Katılımcıların herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanma durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular

Yapılan analiz neticesinde katılımcıların herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanma durumu ile araştırma değişkenlerine yönelik elde edilen bulgular Çizelge 4.33.'e gösterilmiştir.

Çizelge 4.33. Araştırma ölçeklerinden alınan puanların herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

	İlaç kullanma	N	Ort.	SS	p
Algılanan stres	Hayır	493	6,38	3,65	0,010
	Evet	109	7,48	4,05	
Algılanan baş etme	Hayır	493	5,08	2,52	0,718
	Evet	109	5,09	2,59	
İş stresini anlama	Hayır	493	7,56	4,64	0,010
	Evet	109	8,72	4,68	
İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı	Hayır	493	21,46	5,44	0,310
	Evet	109	22,28	5,52	

Yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları neticesinde; katılımcıların herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanma durumlarına göre algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (sırasıyla $p=0.010$; $p=0.010$) ve herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanana katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri, herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanmayan katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeylerinden fazladır. Ayrıca katılımcıların herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanma durumlarına göre, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (sırasıyla $p=0.718$; $p=0.310$).

4.4.8. Katılımcıların yaşı ile araştırma değişkenlerine yönelik bulgular

Yapılan analiz neticesinde katılımcıların yaşı ile araştırma değişkenlerine yönelik elde edilen bulgular Çizelge 4.34.'e gösterilmiştir.

Çizelge 4.34. Yaş ile araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik spearman rho korelasyon testi sonuçları, Ankara, 2019

		Algılanan stres	Algılanan baş etme	İş stresini anlama	İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı
Katılımcıların yaşı	K.K.	-0,029	-0,009	-0,031	0,034
	p	0,470	0,819	0,453	0,410
	N	602	602	602	602

Not: K.K.; Spearman Rho testi korelasyon katsayısını, N; katılımcı sayısını, p ise Spearman Rho korelasyon testi anlamlılık değerini ifade etmektedir.

Yapılan Spearman Rho korelasyon testi neticesinde; katılımcıların yaşı ile algılanan stres, algılanan baş etme, iş stresini anlama ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır (sırasıyla $r=-0.029$, $p=0.470$; $r=-0.009$, $p=0.819$; $r=-0.031$, $p=0.453$; $r=0.334$, $p=0.410$).

4.5. Katılımcıların Sosyodemografik Profilleri İle Son 1 Yıl İçerisinde Cilt Sorunu Yaşama Durumlarına Yönelik Bulgular

Katılımcıların sosyodemografik özellikleri kategorik bağımsız değişken, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumları ise bağımlı değişken olarak kabul edilerek bunlar arasındaki ilişkinin test edilmesinde Ki Kare testi uygulanmış ve ilişkinin düzeyini belirlemek için de Phi ve Cramer's V katsayısı baz alınmış olup istatistiksel anlamlılık $p<0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir. Çapraz Çizelge ile ankette yer alan "16. Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadınız mı?" sorusu ile cinsiyet, öğrenim durumu, şu anki yapılan iş, temizlik işleri yapma, temizlik yaparken eldiven kullanma, evde temizlik yapma, evde temizlik yaparken eldiven kullanma, temizlik yaptıktan sonra elleri yıkama, temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma, daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışma, daha önce cilt sorunu yaşama, bu işe başlamadan önce cilt sorunun olması, bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama, cilt sorunu için herhangi bir tedavi alma, herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceğinin söylenmesi, yaşanan cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünme, yaşanan cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünme soruları sırasıyla karşılaştırılmıştır.

Çizelge 4.35. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının cinsiyete göre dağılımı, Ankara, 2019

		Cinsiyet								
		Erkek	%*	%**	Kadın	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu Yaşama (n16)	Hayır	299	91,4	55,5	240	87,3	44,5%	539	89,5	100,0
	Evet	28	8,6	44,4	35	12,7	55,6	63	10,5	100,0
	Toplam	327	100,0	54,3	275	100,0	45,7	602	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; katılımcıların cinsiyeti ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($\chi^2(1) = 2,765$, $p=0.096$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %55,6'sının kadın iken, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %44,4'ünün erkek olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.35.).

Çizelge 4.36. Katılımcıların öğrenim durumu ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasındaki frekans dağılımı, Ankara, 2019

		Öğrenim durumu (n3)																	
		İlkokul	%*	%**	Ortaokul	%*	%**	Lise	%*	%**	Ön lisans	%*	%**	Lisans	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu Yaşama (n16)m	Hayır	172	90,5	31,9	159	89,8	29,5	180	87,3	33,4	19	95,0	3,5	9	90,0	1,7	539	89,5	100,0
	Evet	18	9,5	28,6	18	10,2	28,6	25	12,2	39,7	1	5,0	1,6	1	10,0	1,6	63	10,5	100,0
	Toplam	190	100,0	31,6	177	100,0	29,4	205	100,0	34,1	20	100,0	3,3	10	100,0	1,7	602	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; katılımcıların öğrenim durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($\chi^2(4)=1,510$, $p=0.825$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %39,7'sinin lise mezunu iken, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %28,6'sının ortaokul mezunu olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.36.).

Çizelge 4.37. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının şu an yapılan iş durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

			Şu an yapılan iş (n4)								
			Temizlik Personeli	%*	%**	Büro Görevlisi	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır		516	89,6	95,7	23	88,5	4,3	539	89,5	100,0
Yaşama (n16)	Evet		60	10,4	95,2	3	11,5	4,8	63	10,5	100,0
Toplam			576	100,0	95,7	26	100,0	4,3	602	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; katılımcıların şu anda yaptıkları iş durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($\chi^2(1) = 0,033$, $p = 0.855$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %95,2'sinin temizlik personeli iken, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %4,8'inin büro görevlisi olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.37.).

Çizelge 4.38. Temizlik işleri yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının temizlik işleri yapma durumuna dağılımı, Ankara, 2019

		Temizlik işleri yapma (n5)								
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	18	100,0	3,3	521	89,2	96,7	539	89,5	100,0
Yaşama (n16)	Evet	0	0,00	0,00	63	10,8	100,0	63	10,5	100,0
	Toplam	18	100,0	3,0	584	100,0	97,0	602	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; katılımcıların temizlik işleri yapma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($\chi^2(1) = 2,169$, $p = 0.141$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların tamamı temizlik işleri yaparken, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri yapmayan katılımcı bulunmamaktadır (Çizelge 4.38.).

Çizelge 4.39. Temizlik işleri yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının temizlik yaparken eldiven kullanma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

		Temizlik yaparken eldiven kullanma (n6)											
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Bazen	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu Yaşama (n16)	Hayır	82	85,4	15,7	329	92,9	63,1	110	82,1	21,1	521	89,2	100,0
	Evet	14	14,6	22,2	25	7,1	39,7	24	17,9	38,1	63	10,8	100,0
	Toplam	96	100,0	16,4	354	100,0	60,6	134	100,0	22,9	584	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; temizlik işleri yapan katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($\chi^2(2) = 13,606$, $p=0.001$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri yapan katılımcıların %39,7'sinin temizlik yaparken eldiven kullandığı, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri ile uğraşan katılımcıların %38,1'inin temizlik yaparken bazen eldiven kullandığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri ile uğraşan katılımcıların %22,2'sinin temizlik yaparken eldiven kullanmadığı saptanmıştır (Çizelge 4.39.).

Çizelge 4.40. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının evde temizlik yapma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

			Evde temizlik yapma (n7)								
			Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu Yaşama (n16)	Hayır		189	93,1	35,1	350	87,7	64,9	539	89,5	100,0
	Evet		14	6,9	22,2	49	12,3	77,8	63	10,5	100,0
	Toplam		203	100,0	33,7	399	100,0	66,3	602	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; katılımcıların evde temizlik yapma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($\chi^2(1) = 4,163$, $p=0.041$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde

cilt sorunu yaşayan katılımcıların %77,8'inin evde temizlik yaptığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %22,2'sinin evde temizlik yapmadığı saptanmıştır (Çizelge 4.40.).

Çizelge 4.41. Evde temizlik yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

Evde temizlik yaparken eldiven kullanma (n8)													
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Bazen	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	145	82,9	41,4	139	95,2	39,7	66	84,6	18,9	350	87,7	100,0
Yaşama	Evet	30	17,1	61,2	7	4,8	14,3	12	15,4	24,5	49	12,3	100,0
(n16)	Toplam	175	100,0	43,9	146	100,0	36,6	78	100,0	19,5	399	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; evde temizlik yapan katılımcıların evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($\chi^2(2) = 12,133$, $p = 0.002$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp evde temizlik yapan katılımcıların %14,3'ünün temizlik yaparken eldiven kullandığı, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp evde temizlik yapan katılımcıların %24,5'inin temizlik yaparken bazen eldiven kullandığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp evde temizlik yapan katılımcıların %61,2'sinin temizlik yaparken eldiven kullanmadığı saptanmıştır (Çizelge 4.41.).

Çizelge 4.42. Temizlik işleri yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının temizlik yaptıktan sonra elleri yıkama durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

Temizlik yaptıktan sonra elleri yıkama (n9)													
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Bazen	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	8	88,9	1,5	500	89,3	96,0	13	86,7	2,5	521	89,2	100,0
Yaşama	Evet	1	11,1	1,6	60	10,7	95,2	2	13,3	3,2	63	10,8	100,0
(n16)	Toplam	9	100,0	1,5	560	100,0	95,9	15	100,0	2,6	584	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; temizlik işleri yapan katılımcıların temizlik yaptıktan sonra ellerinin yıkama durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($\chi^2(2) = 0,105$, $p = 0.949$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri yapan katılımcıların %95,2'sinin temizlik yaptıktan sonra ellerini yıkadığı, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri yapan katılımcıların %3,2'sinin temizlik yaptıktan sonra ellerini bazen yıkadığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri yapan katılımcıların %1,6'sının temizlik yaptıktan sonra ellerini yıkamadığı saptanmıştır (Çizelge 4.42.).

Çizelge 4.43. Temizlik işleri yapan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

		Temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma (n10)											
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Bazen	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu Yaşama (n16)	Hayır	393	91,0	75,4	62	86,1	11,9	66	82,5	12,7	521	89,2	100,0
	Evet	39	9,0	61,9	10	13,9	15,9	14	17,5	22,2	63	10,8	100,0
	Toplam	432	100,0	74,0	72	100,0	12,3	80	100,0	13,7	584	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; temizlik işleri yapan katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($\chi^2(2) = 5,855$, $p = 0.054$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri yapan katılımcıların %15,9'unun temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırdığı, son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri yapan katılımcıların %61,9'unun temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırmadığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp temizlik işleri yapan katılımcıların %22,2'sinin temizlik yaparken temizlik ürünlerini bazen karıştırdığı saptanmıştır (Çizelge 4.43.).

Çizelge 4.44. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

Daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışma (n12)										
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	533	89,9	98,9	6	66,7	1,1	539	89,5	100,0
	Evet	60	10,1	95,2	3	33,3	4,8	63	10,5	100,0
Yaşama (n16)	Toplam	593	100,0	98,5	9	100,0	1,5	602	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; katılımcıların daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($\chi^2(1) = 5,099$, $p = 0.024$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %4,8'inin daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalıştığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %95,2'sinin daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışmadığı saptanmıştır (Çizelge 4.44.).

Çizelge 4.45. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının daha önce cilt sorunu yaşama durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

Daha önce cilt sorunu yaşama (n13)										
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	521	91,6	96,7	18	54,5	3,3	539	89,5	100,0
	Evet	48	8,4	76,2	15	45,5	23,8	63	10,5	100,0
Yaşama (n16)	Toplam	569	100,0	94,5	33	100,0	5,5	602	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; katılımcıların daha önce cilt sorunu yaşama durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($\chi^2(1) = 45,618$, $p < 0.001$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %23,8'inin daha önce cilt sorunu yaşadığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %76,2'sinin daha önce cilt sorunu yaşamadığı saptanmıştır (Çizelge 4.45.).

Çizelge 4.46. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının bu işe başlamadan önce cilt sorunu olma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

		Bu işe başlamadan önce cilt sorunu olması (n14)								
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	532	91,3	98,7	7	36,8	1,3	539	89,5	100,0
Yaşama (n16)	Evet	51	8,7	81,00	12	63,2	19,0	63	10,5	100,0
Toplam		583	100,0	96,8	19	100,0	3,2	602	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; katılımcıların bu işe başlamadan önce cilt sorunu olma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin olduğu ($\chi^2(1) = 58,136$, $p < 0.001$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %81,0'inin bu işe başlamadan önce cilt sorunu olmadığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %19,0'unun bu işe başlamadan önce cilt sorunu olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.46.).

Çizelge 4.47. Katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

		Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olması (n15)								
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	514	97,0	95,4	25	34,7	4,6	539	89,5	100,0
Yaşama (n16)	Evet	16	3,0	25,4	47	65,3	74,6	63	10,5	100,0
Toplam		530	100,0	88,0	72	100,0	12,0	602	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; katılımcıların bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin olduğu ($\chi^2(1) = 262,228$, $p < 0.001$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %25,4'ünün bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olmadığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayan katılımcıların %74,6'sının bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.47.).

Çizelge 4.48. Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının cilt sorunu için herhangi bir tedavi alma durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

		Cilt sorunu için herhangi bir tedavi alma (n17)								
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	14	45,2	56,0	11	26,8	44,0	25	34,7	100,0
Yaşama (n16)	Evet	17	54,8	36,2	30	73,2	63,8	47	65,3	100,0
Toplam		31	100,0	43,1	41	100,0	56,9	72	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların cilt sorunu için herhangi bir tedavi alma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($\chi^2(1) = 2,617$, $p=0,106$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların %36,2'sinin cilt sorunu için herhangi bir tedavi almadığı ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların %73,2'sinin cilt sorunu için herhangi bir tedavi aldığı saptanmıştır (Çizelge 4.48.).

Çizelge 4.49. Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceğinin söylenme durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

Herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceğinin söylenmesi (n18)										
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	19	38,8	76,0	6	26,1	24,0	25	34,7	100,0
Yaşama (n16)	Evet	30	61,2	63,8	17	73,9	36,2	47	65,3	100,0
Toplam		49	100,0	68,1	23	100,0	31,9	72	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceğinin söylenme durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($\chi^2(1) = 1,112$, $p=0,292$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların %36,2'sinin herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceği söylendiği ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların

%63,8'inin herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceği söylenmediği saptanmıştır (Çizelge 4.49.).

Çizelge 4.50. Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının yaşanan cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünme durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

		Yaşanan cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünme (n19)											
Cilt Sorunu		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Fikrim yok	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	7	41,2	28,0	14	31,1	56,0	4	40,00	16,0	25	34,7	100,0
Yaşama (n16)	Evet	10	58,8	21,3	31	68,9	66,0	6	60,0	12,8	47	65,3	100,0
Toplam		17	100,0	23,6	45	100,0	62,5	10	100,0	13,9	72	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların yaşanan cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünme durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ($\chi^2(2) = 0,694$, $p=0,707$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların %66,0'sının yaşanan cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşündüğü ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların %21,3'ünün yaşanan cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünmediği ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların %12,8'inin yaşanan cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğu hakkında fikri olmadığı saptanmıştır (Çizelge 4.50.).

Çizelge 4.51. Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumlarının yaşanan cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünme durumuna göre dağılımı, Ankara, 2019

		Yaşanan cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünme (n20)								
		Hayır	%*	%**	Evet	%*	%**	Toplam	%*	%**
Cilt Sorunu	Hayır	11	31,4	44,0	14	37,8	56,0	25	34,7	100,0
Yaşama	Evet	24	68,6	51,1	23	62,2	48,9	47	65,3	100,0
(n16)	Toplam	35	100,0	48,6	37	100,0	51,4	72	100,0	100,0

* Kolon Yüzdesi

** Satır Yüzdesi

Yapılan analiz neticesinde; bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların yaşanan cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünme durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin olduğu ($\chi^2 (1)=0,326$, $p=0.568$) saptanmıştır. Ayrıca son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşayıp bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların %48,9'unun yaşanan cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşündüğü ve son 1 yıl içerisinde yaşayıp bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olan katılımcıların %51,1'inin cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünmediği saptanmıştır (Çizelge 4.51.).

5. TARTIŞMA

İş yeri ortamındaki stresin cilt sorunları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir [15][18][20][21].

Bu çalışmada özel bir temizlik firmasında görev yapan toplam 602 kişi incelenerek, katılımcıların, demografik bilgilerinin ve anket içerisinde yer alan sorulara vermiş olduğu cevapların analizi neticesinde analizler yapılmıştır.

Katılımcıların 327'si (%54,3) erkek, 275'si (%45,7) kadın personelden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması $39,18 \pm 8,30$ yıldır. İlhan ve arkadaşlarının 2006 yılında temizlik işçilerinin sosyodemografik özellikleri ve çalışma koşulları ile iş kazası ve meslek hastalığı sıklığını incelediği çalışmada temizlik işçilerinin yaş ortalaması 40.1 ± 5.9 'dir [28]. Temizlik çalışanlarındaki yaş ortalaması daha önceden yapılan çalışma ile uyumluluk göstermektedir.

Personel %95,7'si temizlik görevlisi olarak çalışırken, %4,3'ünün büro görevlisi olarak çalışmaktadır.

Katılımcıların öğrenim durumu dağılımına bakıldığında, %31,6'sının ilkokul mezunu iken %29,4'ünün ortaokul mezunu olduğu, %34,1'inin lise mezunu iken %3,3'ünün ön lisans mezunu olduğu, %1,7'sinin ise lisans mezunu olduğu görülmektedir. İlhan ve arkadaşlarının 2006 yılında temizlik işçilerinin sosyodemografik özellikleri ve çalışma koşulları ile iş kazası ve meslek hastalığı sıklığını incelediği çalışmada temizlik çalışanlarının %65,8'i ilkokul mezunu, 29,2'i ortaokul/ lise/ yüksekokul mezunu düzeyindedir [28]. Temizlik çalışanlarında eğitim düzeyinin aradan geçen zaman ile birlikte ciddi oranda arttığı görülmektedir.

Personellerin %97'sinin iş gereğince temizlik işleri yaparken, %66,3'ünün evde de temizlik yaptığı gözlemlenmiştir. Bu personellerin iş gereğince temizlik yaparken eldiven kullanma oranı (%60,6), evde temizlik yaparken kullanma oranına göre (%36,6) daha sıklıkla eldiven kullanımı saptanmıştır. Bu noktada iş gereğince yapılan temizlik faaliyetlerinde kişilerin ellerini fiziksel ve kimyasal etmenlere karşı kendilerini daha etkin biçimde koruduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların %94,5'inin daha önce cilt sorunu yaşamazken %89,5'inin son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşamadığı görülmüştür. Personellerin %10,5'lik kısmının son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadığı sonucuna göre yaşanan cilt sorunlarının yapılan işten dolayı kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

Brian ve arkadaşlarının 2015 yılında profesyonel temizlikçilerde cilt problemlerini inceledikleri çalışmada Birleşik Krallık'taki dermatit oranlarının incelenmesi, temizleyiciler için yaklaşık %28 oranında rastlandığı belirtilmiştir [29]. Temizlik çalışanlarında cilt sorunları yaşama sıklığı ülkeler arasında farklılık gösterebilmektedir.

Yapılan bu çalışmada betimsel analiz sonuçları incelendiğinde; katılımcıların algılanan stres düzeyi toplam ortalama puanı $6,58 \pm 3,75$ iken, algılanan baş etme düzeyi toplam ortalama puanı $5,08 \pm 2,53$ olarak düşük-orta seviyede bulunmuştur.

Tekin ve arkadaşlarının 2019 yılında yaptıkları farklı meslek gruplarında çalışanların algılanan stres düzeyleri ve stresle başa çıkma tarzları üzerine bir araştırma çalışmasında meslek gruplarında çalışanların birçok kritere bağlı biçimde algılanan stres ve algılanan baş etme düzeylerinin farklılaştığını belirtmişlerdir [30]. Buna bağlı olarak bu çalışmada ortaya koyulduğu üzere bir çok kritere bağlı biçimde çalışanların algılanan stres ve algılanan baş etme düzeyleri farklılaşmaktadır.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyi anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ve erkek katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyi, kadın katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyinden fazladır. Ayrıca katılımcıların cinsiyetlerine göre, algılanan stres, algılanan baş etme ve iş stresini anlama düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Diğer bir ifade ile erkek veya kadın olmak; katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeylerini etkilerken, algılanan stres, algılanan baş etme ve iş stresini anlama düzeyleri etkilememektedir. Kadınların iş dışında da sosyal hayat içerisinde temizlik işlerini evlerinde günlük bir faaliyet olarak yaptıklarından dolayı iş sağlığı ve güvenliği farkındalığını noktasında yapılan işin doğası gereği olarak görmeleri, erkek çalışanların ise daha beklenen şekilde bu çalışmalara sadece iş odaklı görmelerinden kaynaklandığı düşünülmüştür.

Katılımcıların öğrenim durumu; katılımcıların algılanan stres ve algılanan baş etme düzeylerini etkilerken iş stresini anlama ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeylerini etkilememektedir. İlkokul ve lise mezunu katılımcıların algılanan stres düzeyinin, lisans mezunu katılımcıların algılanan stres düzeyinden düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca lise mezunu katılımcıların algılanan baş etme düzeyinin, ilkököl mezunu katılımcıların algılanan baş etme düzeyinden düşük olduğu saptanmıştır. Öğrenim durumu düzeyi arttıkça algılanan

stresin artması ve algılanan baş etme düzeylerinin azalması yapılan işten tatmin veya öğrenim düzeyine göre daha iyi konumlarda olma isteğinden kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

Katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumu; katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeylerini etkilerken algılanan stres, algılanan baş etme ve iş stresini anlama düzeylerini etkilememektedir. Temizlik yaparken eldiven kullanmayan katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyinin, temizlik yaparken eldiven kullanan katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyinden düşük olduğu saptanmıştır. Beklenildiği üzere iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı arttıkça eldiven kullanım oranı da aynı şekilde artmaktadır.

Katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünleri karıştırma durumu; katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeylerini etkilerken algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeylerini etkilememektedir. Kullanımı yasaklanmasına rağmen temizlik ürünlerinin karıştırılarak kullanımı, işyeri yöneticileri ile personeller arasındaki stres düzeyinin yüksekliği ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Katılımcıların bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşama durumu ve son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama veya yaşamama durumu; katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeylerini etkilerken, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri etkilememektedir. Çalışmada incelenmesi amaçlanan konu başlığı olarak cilt sorunu yaşama durumu ile algılanan stres düzeyi anlamlı biçimde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların herhangi bir hastalık/şikâyet nedeniyle düzenli olarak ilaç kullanma veya kullanmama durumu; katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeylerini etkilerken, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri etkilememektedir. İlaç kullanımı ve kronik hastalıklar neticesinde ilaç kullanımının yapılan iş ile veya çalışma ortamı ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. İlaç kullanımının azaltılması veya tedavi süreçlerinde yapılan iş ve iş ortamının da dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

Katılımcıların yaşı ile algılanan stres, algılanan baş etme, iş stresini anlama ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu ile cinsiyet, öğrenim durumu, şu anda yaptıkları iş durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Eldiven kullanımı cilt ile kimyasalların temasının önlenmesinde en etkili çözüm olması nedeniyle eldiven kullanımı arttıkça cilt sorunları ile karşılaşma sıklığının azaldığı görülmüştür.

Katılımcıların evde temizlik yapma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Evde temizlik yapmanın yanı sıra iş dışında ek iş olarak temizlik faaliyetlerinde bulunmak ıslak zeminle ve kimyasallarla olan maruziyet miktarını artırmaktadır. Bununla bağlantılı olarak katılımcıların evde temizlik yaparken eldiven kullanma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların temizlik yaptıktan sonra ellerinin yıkama durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırma durumları ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır. Temizlik ürünlerinin karıştırılması sonucu ortaya çıkan durumda daha çok solunum sistemi kaynaklı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden cilt ile ilişkisinin anlamlı olmaması beklenen sonuç olarak yorumlanabilir.

Katılımcıların “daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalışma durumları“, “daha önce cilt sorunu yaşama durumları“, “bu işe başlamadan önce cilt sorunu olma durumları“, “cilt sorunu için herhangi bir tedavi alma durumları” ve “bu işe başladıktan sonra cilt sorunu olma durumları” ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Önceden karşılaşmış cilt sorunları geçmişi ile yaşama durumu arasındaki anlamlı ilişki beklenen sonuç olarak yorumlanabilir.

Katılımcıların “yaşanan cilt sorununun işle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünme durumları” ve “herhangi bir hekim tarafından cilt sorununun yapılan iş ile bağlantılı olabileceğinin söylenme durumları” ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır. Cilt sorunu nedeniyle başvuru alan hekimler tarafından karşılaşılan hastalık teşhis ve tedavisinde yapılan işin yeterince dikkate alınmadığı, bu konuda meslek hastalıkları tespiti ve önlenmesi konusunda duruma yaklaşımda eksikliklerin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların “yaşanan cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünme durumları” ile son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşama durumu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Cilt sorunu yaşayan çalışanlar yaşadıkları cilt sorunların işten kaynaklanabileceğini düşünmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Özel bir temizlik firmasında görev yapan toplam 602 personel gönüllü olarak bu çalışmaya katılmıştır. Katılımcıların 327'si (%54,3) erkek, 275'si (%45,7) kadın personelden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması $39,18 \pm 8,30$ yıldır. Personellerin %95,7'si temizlik görevlisi olarak çalışırken, %4,3'ünün büro görevlisi olarak çalışmaktadır.

Personellerin %97'sinin iş gereğince temizlik işleri yaparken, %66,3'ünün evde de temizlik yaptığı gözlemlenmiştir. Bu personellerin iş gereğince temizlik yaparken eldiven kullanma oranı (%60,6), evde temizlik yaparken kullanma oranına göre (%36,6) daha sıklıkla eldiven kullanımı saptanmıştır. Bu noktada iş gereğince yapılan temizlik faaliyetlerinde kişilerin ellerini fiziksel ve kimyasal etmenlere karşı kendilerini daha etkin biçimde koruduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların %94,5'inin daha önce cilt sorunu yaşamazken %89,5'inin son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşamadığı görülmüştür. Personellerin %10,5'lik kısmının son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadığı sonucuna göre yaşanan cilt sorunlarının yapılan işten dolayı kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeylerini etkilerken, algılanan stres, algılanan baş etme ve iş stresini anlama düzeyleri etkilememektedir. Erkek katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyi, kadınların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyinden fazla olması sonucundan yola çıkarak, erkek çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konulara daha ilgili yaklaştığı sonucuna ulaşılabilir. Yapılacak farkındalık ve eğitim çalışmalarında, kadın personellerin dikkatini çekecek şekilde ağırlık verilmelidir.

Katılımcıların öğrenim durumu; katılımcıların algılanan stres ve algılanan baş etme düzeylerini etkilerken iş stresini anlama ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeylerini etkilememektedir. Öğrenim durumu düzeyi arttıkça algılanan stresin artması ve algılanan baş etme düzeylerinin azalması yapılan işten tatmin veya öğrenim düzeyine göre daha iyi konumlarda olma isteğinden kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Algılanan stres ve algılanan baş etme düzeylerine olumlu etkilemek adına kişilerin aldıkları eğitime uygun istihdam edilmelidir.

Katılımcıların temizlik yaparken eldiven kullanma durumu; katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeylerini etkilerken algılanan stres, algılanan baş etme ve iş stresini anlama düzeylerini etkilememektedir. İş sağlığı ve güvenliği farkındalığını artırıcı faaliyetler

sonucu eldiven kullanımının yaygınlaşması, yaşanan cilt sorunları ile mücadele konusunda önem arz etmektedir.

Katılımcıların evde temizlik yapma durumları ile cilt sorunu yaşama durumu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Cilt sorunu yaşayıp evde temizlik yapanların oranı, cilt sorunu yaşayıp evde temizlik yapmayanların oranına göre yüksektir. Çalışma alanı dışında yapılan temizlik faaliyetlerindeki cilt sorunlarına neden olan risk faktörlerinin belirlenmesi ve azaltılması cilt rahatsızlıklarının önlenmesi noktasında önem arz etmektedir.

Katılımcıların cilt sorunu yaşama durumlarına göre algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ve cilt sorunu yaşayan katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeyleri, cilt sorunu yaşamayan katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeylerinden fazladır. Ayrıca katılımcıların cilt sorunu yaşama durumlarına göre, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Diğer bir ifade ile cilt sorunu yaşama veya yaşamama durumu; katılımcıların algılanan stres ve iş stresini anlama düzeylerini etkilerken, algılanan baş etme ve iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeyleri arasında ilişki bulunmamıştır.

Algılanan stres gündelik olaylar, kişiler arası ilişkiler ve kişisel eğilim değişikliklerden etkilenmektedir. Stres faktörlerinin patojenik potansiyelleri, kişi ve çevre arasındaki yaşanmış veya tehdit unsuru proseslerden kaynaklandığı için çoğunlukla sönmülenebilen, geçici olarak değerlendirilmekte ve tek başlarına hastalığa neden olmak için yetersiz görülmektedir.

Cilt sorunlarını azaltıcı yönde alınacak önlem ve tedbirler, meslek hastalıklarının önlenmesinde önemli olduğu kadar, çalışanların algılanan stres düzeylerini azaltıcı ve iş ortamında hissedilen stres algısının azalması konusunda olumlu etkileri olacaktır. İki yönlü etkileşimin düşünüldüğü bu ilişkide stres azaltıcı tedbir ve çalışmalar cilt sorunlarının önlenmesi açısından olumlu etkileri olacaktır.

Stres kaynaklı rahatsızlıkların tespiti ve önlenmesi konusunda, kişilerin çalışma alanlarında maruz kaldıkları fiziksel ve kimyasal risk etmenlerinin ortadan kaldırılması olumlu etkisinin olacağı düşünülmektedir.

Meslek hastalıklarına yol açabilecek çalışma alanlarında yapılacak bundan sonraki çalışmalarda, fiziksel ve kimyasal risk etmenlerinin, stres konusundaki etkilerinin incelenmesi kohort çalışması gibi çalışma alanlarında izlem çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Mil H., Güvercin A. (Temmuz 2016). İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasının Meslek Hastalığı Boyutunun Analizi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 9, Sayfa 3.
2. International Labour Organization (2010). *List Of Occupational Diseases* (Revised 2010), Sayı 74, Sayfa 7.
3. İnternet: International Labour Organization (December 2013). Occupational Diseases In The Eu The System(S) And Their Role Together For Disease-Free Workers. Web: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11290&langId=en>, Son Erişim Tarihi: 14.10.2018
4. İnternet: Brun E. (2009). European Agency For Safety And Health At Work (EU-OSHA)Literature Review – The Occupational Safety And Health Of Cleaning Workers. Web: https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/en/publications/literature_reviews/cleaning_workers_and_OSH/en_TE8010197EN-.pdf, Son Erişim Tarihi: 14.10.2018
5. İnternet: The European Agency for Safety and Health at Work (December 2012). E-Fact 66: Maintenance And Hazardous Substances. Web: <https://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/e-fact-66-maintenance-and-hazardous-substances>, Son Erişim Tarihi: 14.10.2018
6. İnternet: Official Journal Of The European Union (6 February 2003). Directive 2003/10/EC Of The European Parliament And Of The Council - On The Minimum Health And Safety Requirements Regarding The Exposure Of Workers To The Risks Arising From Physical Agents. Web: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0010&from=EN>, Son Erişim Tarihi: 18.10.2018
7. İnternet: Kozak A., Schedlbauer G., Wirth T., Euler U., Westermann C. and Nienhaus A. (2015) Association Between Work-Related Biomechanical Risk Factors And The Occurrence Of Carpal Tunnel Syndrome: An Overview Of Systematic Reviews And A Meta-Analysis Of Current Research, *BMC Musculoskeletal Disorders* 16:231. Web: https://www.researchgate.net/publication/281374201_Association_between_work-related_biomechanical_risk_factors_and_the_occurrence_of_carpal_tunnel_syndrome_An_overview_of_systematic_reviews_and_a_meta-analysis_of_current_research, Son Erişim Tarihi: 25.10.2018
8. İnternet: Official Journal Of The European Union (25 June 2002). Directive 2002/44/EC Of The European Parliament And Of The Council - On The Minimum Health And Safety Requirements Regarding The Exposure Of Workers To The Risks Arising From Physical Agents (Vibration) (Sixteenth Individual Directive Within The Meaning Of Article 16(1) Of Directive 89/391/EEC). Web: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:546a09c0-3ad1-4c07-bcd5-9c3dae6b1668.0004.02/DOC_1&format=PDF. Son Erişim Tarihi:18.10.2018

9. İnternet: The Health and Safety Executive, Skin At Work: Outdoor Workers And Sun Exposure. Web: <http://www.hse.gov.uk/pubns/indg337.pdf>, Son Erişim Tarihi: 01.11.2018
10. İnternet: The Health and Safety Executive (2019). Keep Your Top On Health Risks From Working In The Sun. Web: <http://www.hse.gov.uk/pubns/indg147.pdf>, Son Erişim Tarihi: 10.08.2019
11. İnternet: Official Journal of the European Union (5 December 2013). Council Directive 2013/59/EURATOM - Laying Down Basic Safety Standards For Protection Against The Dangers Arising From Exposure To Ionising Radiation, And Repealing Directives 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom And 2003/122/Euratom. Web: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT /PDF/?uri=CELEX:32013L 0059&from=EN>, Son Erişim Tarihi: 09.12.2018
12. İnternet: The Health and Safety Executive (June 2013). Heat Stress In The Workplace A Brief Guide. Web: <http://www.hse.gov.uk/pubns/indg451.pdf>, Son Erişim Tarihi: 05.12.2018
13. İnternet: GÜVEN R. (2012). İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Dünyada ve Ülkemizde Meslek Hastalıkları. Web: <http://www.hisam.hacettepe.edu.tr/calistaysunum/HavvaRanaGuyen.pdf>, Son Erişim Tarihi: 21.12.2018
14. İnternet: ÇETER N. (2015). Zonguldak Halk Sağlığı Müdürlüğü Meslek Hastalıkları Web: http://www.anadoluisagligi.com/img/file_952.pdf, Son Erişim Tarihi: 06.01.2019
15. İnternet: European Agency for Safety and Health at Work (16 August 2013) Skin Diseases And Dermal Exposure: Policy And Practice Overview, 2008. Web: <https://osha.europa.eu/en/publications/report-skin-diseases-and-dermal-exposure-policy-and-practice-overview/view>, Son Erişim Tarihi: 22.12.2018
16. İnternet: The World Health Organization (WHO) and the European Academy for Dermatology and Venereology (EADV), (22-23 February 2011). Occupational Skin Diseases Global Workshop-Summary report. Web: <http://zentrum.virtuos.uos.de/wikifarm/fields/epos/uploads/Kapitel7/WHOSummaryReport.pdf>, Son Erişim Tarihi: 22.12.2018
17. İnternet: The Institution of Occupational Safety and Health. Skin disorders. Web: <https://www.iosh.com/resources-and-research/our-resources/occupational-health-toolkit/skin-disorders/>, Son Erişim Tarihi: 22.12.2018
18. İnternet: Wu B. (December 2015). Skin Problems In Professional Cleaners. Web: <https://www.dermnetnz.org/topics/skin-problems-in-professional-cleaners/>, Son Erişim Tarihi: 30.10.2018
19. İnternet: Bryner J. (07 December 2006). Skin Disorders Linked to Stress, *American Journal of Physiology-Regulatory, Integrative and Comparative Physiology*, Web: <https://www.livescience.com/1192-skin-disorders-linked-stress.html>, Son Erişim Tarihi: 01.11.2018

20. İnternet: Buzoglu H. Stres Ve Deri. Web: <https://www.hakanbuzoglu.com/component/content/article/159-dermatoloji/deri-ve-derinin-yapisi/deri-ve-derinin-yapisi-anasayfa/771-stres-ve-deri>, Son Erişim Tarihi: 09.12.2018
21. İnternet: Larson K. (07 Jan 2007). Stress Overview, Types of Stress, Risk Factors. Web: <http://www.healthcommunities.com/stress/overview-types-of-stress-risk-factors.shtml>, Son Erişim Tarihi: 10.01.2019
22. İnternet: Cohen S. (1994). Perceived Stress Scale. Web: <https://pdfs.semanticscholar.org/a37a/efdf316c81a95573b495aaeadf975199de1a.pdf>. Son Erişim Tarihi: 05.01.2019
23. İnternet: Cohen S., Kamarck T. and Mermelstein R. (December 1983) A Global Measure of Perceived Stress, *Journal of Health and Social Behavior*, Vol. 24, No. 4, Sayfa(lar) 385-396. Web: <https://pdfs.semanticscholar.org/bed9/2e978f5bca851a79b16d8499b8ca21eeb3d6.pdf>, Son Erişim Tarihi:05.01.2019
24. Leon, K.A. Hyre A.D., Ompad D., DeSalvo K.B. and Muntner P. (December 2007). "Perceived stress among a workforce 6 months following hurricane Katrina". *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, Sayı:1005-1011, Sayfa: 42 (12).
25. İnternet: Cruessa D., Antoni M., Kumar M., Ironson G., McCabe P, Fernandez J., Fletcher M. and Schneiderman N. (July 1999) Cognitive-behavioral stress management buffers decreases in dehydroepiandrosterone sulfate (DHEA-S) and increases in the cortisol/DHEA-S ratio and reduces mood disturbance and perceived stress among HIV-seropositive men, *Psychoneuroendocrinology*, Volume 24, Issue 5, Pages537-549 Web:<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0306453099000104?via%3Dihub>, Son Erişim Tarihi: 09.12.2018
26. İnternet: Culhane J., Rauh V., McCollum K., Hogan V., Agnew K. and Wadhwa P. (2001). Maternal Stress is Associated With Bacterial Vaginosis in Human Pregnancy, *Maternal and Child Health Journal*, Vol. 5, No. 2, Web: <https://link.springer.com/article/10.1023%2FA%3A1011305300690>, Son Erişim Tarihi: 10.01.2019
27. İnternet: Shewchuk R., Elliott T., MacNair-Semands R. and Harkins S. (31 July 2006). Trait Influences on Stress Appraisal and Coping: An Evaluation of Alternative Frameworks. *Journal of Applied Social Psychology*. Web:<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1559-1816.1999.tb02019.x>, Son Erişim Tarihi: 09.12.2018
28. Özdamar, K. (1999). *Paket Program İle İstatistiksel Veri Analizi*, Kaan Kitabevi, 2. Baskı, Eskişehir, Sayfa(lar) 10-33.
29. İlhan M. N., Kurtcebe Ö., Durukan E. ve Koşar L. (2006). Temizlik İşçilerinin Sosyodemografik Özellikleri ve Çalışma Koşulları ile İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sıklığı. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, Cilt 20, Sayı 6, Sayfa(lar) 433-439.
30. Wu B. (Aralık 2015). *Keck Tıp Fakültesi Dergisi*, Sayfa 3-10.

31. Tekin E., Çilesiz Z. ve Gede S. (Mart 2019). Farklı Meslek Gruplarında Çalışanların Algılanan Stres Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Üzerine Bir Araştırma. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(1), Sayfa(lar) 79-89.

EKLER

Ek-1. Araştırmada Kullanılan Anket Örneği

Bu anket, "Özel Bir Temizlik Firmasında Cilt Sorunları Sıklığı Ve Algılanan Stres Düzeyi İle İlişkisinin İncelenmesi" konulu "Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Araştırma Tezi" kapsamında hazırlanmış olup katılım konusunda gönüllülük esastır. Katılımcı bilgileri gizli tutulacaktır.

1. Cinsiyetiniz ☐ ERKEK ☐ KADIN
2. Yaşınız (lütfen yazınız)
3. Öğrenim Durumunuz ☐ İLKOKUL ☐ ORTAOKUL ☐ LİSE ☐ ÖNLİSANS ☐ LİSANS ☐ LİSANSÜSTÜ
4. Şu An Yaptığınız İş :
5. Temizlik işleri yapıyor musunuz?
☐ HAYIR ☐ EVET (ne kadar süredir, lütfen yazınız) : Yıl Ay
6. Temizlik yaparken eldiven kullanıyor musunuz? ☐ HAYIR ☐ EVET ☐ BAZEN
7. Evde temizlik yapıyor musunuz? ☐ HAYIR ☐ EVET ☐ BAZEN
8. Evde temizlik yaparken eldiven kullanıyor musunuz? ☐ HAYIR ☐ EVET ☐ BAZEN
9. Temizlik yaptıktan sonra ellerinizi yıkıyor musunuz? ☐ HAYIR ☐ EVET ☐ BAZEN
10. Temizlik yaparken temizlik ürünlerini karıştırıyor musunuz? ☐ HAYIR ☐ EVET ☐ BAZEN
11. Daha Önce Yaptığınız İşler:

İŞKOLU/SEKTÖR	YAPTIĞINIZ İŞ	HANGİ YILLAR (LÜTFEN YAZINIZ)
1.		
2.		
3.		

12. Daha önce cilt sorunlarına neden olan bir işte çalıştınız mı? ☐ HAYIR ☐ EVET (Açıklayınız):
13. Daha önce cilt sorunu yaşadınız mı? ☐ HAYIR ☐ EVET (Açıklayınız):
14. Bu işe başlamadan önce cilt sorunuz var mıydı? ☐ HAYIR ☐ EVET (Açıklayınız):
15. Bu işe başladıktan sonra cilt sorunu yaşadınız mı? ☐ HAYIR ☐ EVET (Açıklayınız):
İşe başladıktan ne kadar süre sonra başladı:
☐ EL ☐ BİLEK ☐ KOL ☐ AYAK ☐ BACAK ☐ SIRT ☐ GÖĞÜS ☐ KARIN ☐ YÜZ ☐ SAÇ ☐ DİĞER :
(hangi bölgede, ne tür bir cilt sorunu yaşadınız? Açıklayınız) :
16. Son 1 yıl içerisinde cilt sorunu yaşadınız mı? ☐ HAYIR ☐ EVET (Açıklayınız):
☐ EL ☐ BİLEK ☐ KOL ☐ AYAK ☐ BACAK ☐ SIRT ☐ GÖĞÜS ☐ KARIN ☐ YÜZ ☐ SAÇ ☐ DİĞER :
(hangi bölgede, ne tür bir cilt sorunu yaşadınız? Açıklayınız) :
17. Cilt sorunuz için herhangi bir tedavi aldınız mı? ☐ HAYIR ☐ EVET (Açıklayınız):
☐ İLAÇ ☐ GELENEKSEL YÖNTEMLER ☐ DİĞER (lütfen yazınız)
18. Hangi bir hekim tarafından cilt sorunuzun yaptığınız iş ile bağlantılı olabileceği söylendi mi?
☐ HAYIR ☐ EVET
19. Yaşadığınız cilt sorununun işinizle, işin yapılış şekli ve/veya kullanılan kimyasallarla ilgili olduğunu düşünüyor musunuz? ☐ HAYIR ☐ EVET ☐ FİKRİM YOK
20. Yaşadığınız cilt sorununun stres düzeyi ile ilişkili olduğunu düşünüyor musunuz? ☐ HAYIR ☐ EVET
21. Hangi bir kronik hastalığınız (hipertansiyon, diyabet, kalp yetmezliği vb..) doktor tarafından tanısı konulmuş, 6 aydan uzun süren) var mı? ☐ HAYIR ☐ EVET (Açıklayınız):
22. Son 5 yıl içerisinde herhangi bir ruhsal yakınma (stres, depresyon, takıntı, kaygı bozukluğu vb.) nedeniyle doktora başvurduğunuz mu? ☐ HAYIR ☐ EVET (Açıklayınız):
Tanı: Tedavi:

EK-1. (devam) Araştırmada Kullanılan Anket Örneği

Bu anket, "Özel Bir Temizlik Firmasında Cilt Sorunları Sıklığı ve Algılanan Stres Düzeyi ile İlişkisinin İncelenmesi" konulu "Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Araştırma Tezi" kapsamında hazırlanmış olup katılım konusunda gönüllülük esastır. Katılımı bilgileri gizli tutulacaktır.

23. Herhangi bir hastalığınız/şikâyetiniz nedeniyle düzenli olarak kullandığınız ilaç var mı?

☐ HAYIR ☐ EVET (Açıklayınız):

24. Sigara kullanıyor musunuz? Kullanıyor iseniz ne sıklıkta ve ne kadar kullanıyorsunuz?

☐ Hayır
☐ Bıraktımay/yıl önce bıraktımay/yıl içtimadet/gün içtim
☐ Evetsürediradet/gün içiyorum

25. Alkol kullanıyor musunuz? Kullanıyor iseniz ne sıklıkta ve ne kadar kullanıyorsunuz?

☐ Hayır
☐ Evet ayda 1 veya daha az, bir kerede kadeh/şişe
☐ Evet ayda yaklaşık 2-4 kez, bir kerede kadeh/şişe
☐ Evet haftada yaklaşık 2-3 kez, bir kerede kadeh/şişe
☐ Evet haftada 4 defadan daha fazla, bir kerede kadeh/şişe

Aşağıdaki yer alan 26. ile 34. Sorular arasını geçen ay boyunca yaşamış olabileceğiniz duygu ve düşüncelerinizi içeren bazı durumlar verilmiştir. Lütfen her maddeyi dikkatle okuyunuz. Daha sonra, her maddedeki durumu "GEÇEN AY" boyunca ne kadar yaşadığınızı aşağıdaki ölçekten yararlanarak maddelerdeki uygun bölüme (X) işareti koyarak belirleyiniz.

DURUMLAR	HİÇ	NADİREN	BAZEN	SIK	ÇOK SIK
26. Beklemediğim bir olaya karşı sıkıntı yaşadım.	☐	☐	☐	☐	☐
27. Önemli olayları kontrol edemedim.	☐	☐	☐	☐	☐
28. Kendimi stresli hissettim.	☐	☐	☐	☐	☐
29. Kişisel problemlerimi çözme konusunda kendime güvendim	☐	☐	☐	☐	☐
30. Yaşamımda her şey yolunda gitti.	☐	☐	☐	☐	☐
31. Yaşamımdaki öfkemi kontrol ettim.	☐	☐	☐	☐	☐
32. Kontrolüm dışındaki olaylar beni öfkeliendirdi.	☐	☐	☐	☐	☐
34. Üstesinden gelemediğim zorluklar yaşadım.	☐	☐	☐	☐	☐

Aşağıdaki yer alan 35. ile 41. Sorular arasını şu anda "yaptığınız işle ilgili olarak", size en uygun seçeneği lütfen (X) işareti koyarak belirleyiniz.

DURUMLAR	HİÇ	NADİREN	BAZEN	SIK	ÇOK SIK
35. Genel hayatımda kendimi stresli hissediyorum	☐	☐	☐	☐	☐
36. Yaptığım işten memnunum	☐	☐	☐	☐	☐
37. Yaptığım işten dolayı kendimi stresli hissediyorum	☐	☐	☐	☐	☐
38. İşimi kaybetme korkusu yaşıyorum	☐	☐	☐	☐	☐
39. Aynı birimde çalıştığım kişilerle sorun yaşıyorum	☐	☐	☐	☐	☐
40. Farklı birimlerde çalışan kişilerle sorun yaşıyorum	☐	☐	☐	☐	☐
41. Yöneticilerimle sorun yaşıyorum	☐	☐	☐	☐	☐

Aşağıdaki yer alan 42. ile 48. Sorularını, "1" ile "5" puan arasında lütfen (X) işareti koyarak belirleyiniz. (1 En Düşük, 5 En Yüksek)

42. Çalışma yaptığınız alanının iş sağlığı ve güvenliği açısından riskli çalışma alanları olduğunu düşünüyor musunuz?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
43. Kullanılan kimyasal maddelerin, sağlık ve güvenlik açısından riskli maddeler olduğunu düşünüyor musunuz?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
44. Kullandığınız kimyasal maddeler ile ilgili sağlık ve güvenlik riskleri konusunda yeterli eğitim aldığınızı düşünüyor musunuz?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
45. Çalışırken kullanılan kimyasal maddeler hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
46. Güvenlik ve sağlık işaretleri hakkında yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
47. Yaptığınız iş dolayısıyla Kişisel Koruyucu Donanımların (KKD) kullanılmasının gerekliliğini düşünüyor musunuz?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
48. Yaptığınız iş dolayısıyla kullanılan Kişisel Koruyucu Donanımların (KKD) sizi koruduğunu düşünüyor musunuz?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

EK-2. Araştırma İzin Yazısı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

BURAKCAN OTO. İNŞ. TEM. TURZ. BİLG. YAZ. DAN. TİC. VE SAN. A. Ş. firması olarak, İbrahim ASLAN tarafından "Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Araştırma Tezi" kapsamında yürütülen "Özel Bir Temizlik Firmasında Cilt Sorunları Sıklığı Ve Algılanan Stres Düzeyi İle İlişkisinin İncelenmesi" konulu araştırmaya çalışan personellerimizin anket çalışmasına katılımını onaylıyoruz.

Bilgilerinize.

BURAKCAN OTO İNŞ. TEM. TURZ. BİLG.
YAZ. DAN. TİC. VE SAN. A. Ş.
ULU SOSYAL BİLİMLER FAK. İ. İ. A. S. ADI ORTAKLIĞI
Doğan Gökçe, 1. Blok, Yabancı Eren Caddesi, No:22
Mersin/20110
Tel: 0312 447 76 20 Faks: 0312 447 76 68
Kilis V.D. 101 112 0/000
01/04/2019

NO	HİZMET YAPILAN BİRİM	İŞYERİ NUMARASI	KİŞİ SAYISI
1	DHİMİ GENEL MÜDÜRLÜK HİZMET BİNASI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	70
2	DHİMİ HAVA TRAFİK KONTROL MERKEZİ	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	60
3	DHİMİ ESENBOĞA HAVALİMANI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	130
4	DHİMİ NEVŞEHİR KAPADOKYA HAVALİMANI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	30
5	DHİMİ KAYSERİ HAVALİMANI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	60
6	DHİMİ TOKAT HAVALİMANI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	13
7	DHİMİ SİVAS NURİ DEMİRDAĞ HAVALİMANI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	40
8	DHİMİ MALATYA HAVALİMANI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	35
9	DHİMİ KAHRAMANMARAŞ HAVALİMANI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	35
10	DHİMİ ADIYAMAN HAVALİMANI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	25
11	DHİMİ ELAZIĞ HAVALİMANI	4.8121.02.02.1290295.006.07.69	50
12	İSTANBUL ATATÜRK HAVALİMANI	4.8121.09.09.1551970.034.37.32	145
13	BURSA YENİŞEHİR HAVALİMANI	4.8121.01.01.1346742.016.11.46	38
14	TEKİRDAĞ ÇORLU HAVALİMANI	4.8121.01.01.1126648.059.03.15	33
15	KOCAELİ CENGİZ TOPEL HAVALİMANI	4.8121.01.01.1169425.041.12.05	12
16	ÇANAKKALE HAVALİMANI	4.8121.01.01.1092769.017.01.95	35
17	ÇANAKKALE GÖKÇEADA HAVALİMANI	4.8121.01.01.1092796.017.10.25	7
18	BALIKESİR KOCASEYİT HAVALİMANI	4.8121.01.01.1185544.010.08.91	45
19	BALIKESİR MERKEZ HAVALİMANI	4.8121.01.01.1185590.010.01.40	20

EK-3. Etik Komisyon

Evrak Tarih ve Sayısı: 09/04/2019-E.45855

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 14574941-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Anabilim Dalınız Yüksek Lisans öğrencisi İbrahim ASLAN 'ın etik kurul başvurusu ile ilgili olarak Üniversitemiz Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu' nun cevabi yazısı ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Doç. Dr. Aysel BERKKAN
Enstitü Müdür Yardımcısı

DAĞITIM
Gereği:
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne » İş
Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı
Başkanlığına

Bilgi:
Sayın Prof. Dr. Fatma Nur BARAN
AKSAKAL

Emniyet Mahallesi Abant Sokak NO10/2 E Blok Kat 5 06500 Yenimahalle ANKARA
Tel:0 (312) 202 33 87 Faks:0 (312) 202 82 20
e-Posta : saglikb@gazi.edu.tr İnternet Adresi : http://saglikb.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Veysel Gün
Tekniker
Telefon No:0312 202 3256

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-3. (devam) Etik Komisyon

Evrak Tarih ve Sayısı: 05/04/2019-E.44790

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

Sayı : 91610558-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 18.01.2019 tarih ve E.7631 sayılı yazı

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi İbrahim ASLAN**'ın, Prof.Dr. F. Nur **BARAN AKSAKAL**'ın danışmanlığında yürüttüğü "*Özel Bir Temizlik Firmasında Cilt Sorunları Sıklığı ve Algılanan Stres Düzeyi ile İlişkisinin İncelenmesi*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun **12.03.2019** tarih ve **02** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mehtap ÇAKAN
Kurul Başkanı

Araştırma Kod No: 2019-053

Ek: 1 Liste

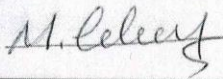
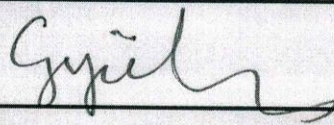
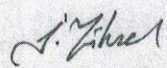
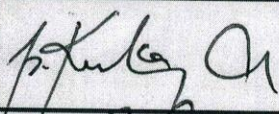

Ankara
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Burak Çitrak
Birim Evrak Sorumlusu
Telefon No:0312 229 78 00

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-3. (devam) Etik Komisyon

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖLÇME DEĞERLENDİRME ETİK ALT ÇALIŞMA GRUBU KATILIM LİSTESİ	
TOPLANTI TARİHİ : 12/03/2019	TOPLANTI SAYISI : 02
ADI-SOYADI	İMZA
Prof. Dr. Mehtap ÇAKAN BAŞKAN	
Prof.Dr.Cengiz Haluk BODUR	
Prof.Dr.Galip YÜKSEL	
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL	
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN	KATILAMADI
Prof.Dr.Cevriye Temel GENCER	KATILAMADI
Doç.Dr.İsmail KARAKAYA	
Doç.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ASLAN, İbrahim
 Uyuğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 23.05.1988, Ankara
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 0 (545) 688 66 86
 e-mail : aslanibrahim88@gmail.com

Eğitim Derecesi	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı	Devam ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi / Endüstri Mühendisliği Bölümü	2013
Lise	Süleyman Demirel Anadolu Lisesi	2006

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2017-2019	Ortak Sağlık Güvenlik Birimi	İş Güvenliği Uzmanı
2014-2015	Makro A.Ş.	Analiz Raporlama Uzmanı

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Futbol, Ebru Sanatı, Satranç, Tiyatro, Sinema

GAZİLİ OLMAK AYRICAKLIKTIR..